

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XL • CIJENA: 2 €

MOLITVA ČASOSLOVA – MOLITVA CRKVE
od 3. prosinca do 24. prosinca 2023.

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

Živo vrelo

Andrzej Bronisław Grabowski,
Redovnik u molitvi, 1865.

God. XL. (2023.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Molitva Crkve 1

NAŠA TEMA: MOLITVA ČASOSLOVA – MOLITVA CRKVE

Ivica Raguž: O molitvi ili o Kristovim molitvenim psićima 2

Milan Dančuo: Povijesni razvoj molitve Crkve
Od božanske službe do liturgije časova 8

Zlatko Vlahek: Obveza molitve časoslova 14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
N. Vranješ, A. Maly, D. Runje, D. Patafta, T. Barščevski

Prva nedjelja došašća 20

Bezgrješno začeće 24

Druga nedjelja došašća 28

Treća nedjelja došašća 32

Četvrta nedjelja došašća 36

U DUHU I ISTINI

Glazbeni prilog: Čuj, jasni glas odjekuje 40

Molitva Crkve

Od mnogih prozvano vrijeme civilizacije i kulture, koje podrazumijeva zdravu sliku života u lijepoj i mirnoj svakodnevnici, pred očima ovoga svijeta postalo je tjeskoban i surov teret ljudske nepažnje i zloće. Oblaci prašine ratnih razaranja, prekrivajući svojim velom mržnje krhka ljudska ostvarenja, trud tolikih generacija, šire strah, tjeskobu, bol, plač i smrt. Bogu, koji je čovjeka tako čudesno stvorio ljubavlju svojega srca i povjerio mu da čuva njegova predivna djela, čovjek se suprotstavlja bijesom i mržnjom. Želi se ukopati u krvoločnu jazbinu, tražeći iz nje koga da proždre. Ujedno, čovjek je postao lagana meta u amfiteatru civilizacije XXI. stoljeća.

Pod istim suncem, čija svjetlost teško ili nikako ne dopire do nevinih ljudi, stojimo i mi kao svjedoci vremena, čiji glas molitava ima moć zaustaviti zlo u vapijućem svijetu. Iako je ovaj svijet blještavila sebi podredio vrijeme došašća kao dane adventskih uličnih razonoda, sajмова, zabave, čarolije i raznih sadržaja kojima se udaljava od duhovnih priprema za radosni susret s Gospodinom, prilika je da u zajedništvu kao Crkva, moleći u svakome času, dostojanstveno isprosimo milosnu snagu kojom će Bog udijeliti mir Narodu svom. Neka nas ne sputavaju zabave, dok svijet klone pod palicom Zloga.

U tišini dana, koja se kroz sjenu ovozemaljskog putovanja želi zaustaviti u dubini duše, prožeti snagom Božje ljubavi, pozvani smo da neprestanim žarom slavljа liturgije časova zahvaljujemo Bogu na beskrajnoj ljubavi kojom nas uzljubi, iskazujemo mu čast i dajemo slavu. Tišinom, koja nas čuva od buke i malodušja ovoga svijeta, otvaramo usta svojih srdaca da ih Bog ispuni darovima Duha. U slavlju liturgije časova, kao molitve Crkve, ovom svijetu narušenog zdravlja, istinski molimo za zdravu sliku života, za njegov povratak ljepoti i mirnom suživotu. Držeći u rukama časoslove iz kojih molimo za čitav svijet, u Božjim smo rukama i ništa nas nikada neće rastaviti od njezove ljubavi. O, divne li pažnje Božje prema nama, koji nam i ruke ljubi!

Urednik

O molitvi ili o Kristovim molitvenim psićima

IVICA RAGUŽ

U molitvi srce se treba tako reći »suziti«, isprazniti se od svega »širokog«, od svega zemaljskog, pa i od samoga sebe, da bi moglo misliti na Boga. Ono treba ući u klauzuru, zatvoriti sva svoja osjetila od zemaljskoga, kako bi moglo sa svim svojim osjetilima biti »kod Gospodina«, kako molimo u svakoj euharistiji.

1. »Moje je srce sigurno, Bože, sigurno je srce moje: pjevat ću i svirati.« (Ps 108,2) Da bismo uopće mogli moliti – »pjevati i svirati« Bogu – potrebno je »osigurati« srce, pripremiti ga za molitvu. Nema istinske molitve bez osiguranja, bez pripreme vlastitoga srca za molitvu. O kakvom se to osiguranju, pripravi srca radi? Gospodin nam kazuje da je potrebno ući u sobu svojega srca (Mt 6,6), a to znači zatvoriti svoje srce od svih misli na ovozemaljsko. U molitvi srce se treba tako reći »suziti«, isprazniti se od svega »širokog«, od svega zemaljskog, pa i od samoga sebe, da bi moglo misliti na Boga. Ono treba ući u klauzuru, zatvoriti sva svoja osjetila od zemaljskoga, kako bi moglo sa svim svojim osjetilima biti »kod Gospodina«, kako molimo u svakoj euharistiji. Tu vrijedi sljedeće pravilo: koliko se sabrano prazniš od zemaljskoga, izvanjskoga, toliko ćeš istinski moći moliti, u svojoj nutрини susreti i spoznati Gospodina. A kako postići to da nam se duh isprazni (*vacare*) od ovozemaljskoga za susret s Gospodinom? Više je načina ispražnjenja.

Vacare Deo

2. Prvo, treba tijelo učiniti molitvenim, staviti ga u klauzuru. Jer, tijelo pritišće naše srce, kako nam veli Pismo, i tako nas sprječava da se molitveno uzdignemo Bogu. Dakle, ne možemo dobro moliti ako tijelo ne pripravljamo za molitvu, i to na sljedeći način: kleknuti na koljena prije molitve, na koljenima moliti molitve, psalme, kronicu; često stajati za vrijeme molitve, što manje sjediti; često podizati i širiti ruke u znaku križa prije i tijekom molitve; često se nakloniti; često se i cijelim tijelom prostrti na zemlju. Drugo, imati pred sobom sliku, kip Isusa Krista, Bogorodice, svetaca da se i naša osjetila također mogu isprazniti, ogoliti od ovozemaljskih slika. Treće, odbaciti u potpunosti sva ona sredstva (mobiteli, računala) koja nisu isključivo namijenjena za molitvu te se služiti samo onima namijenjenim za molitvu, a to su molitvenici, časoslov, Biblija. Naime, sredstva, koja ne koristimo samo za molitvu, nego i za svakojake druge stvari, sprječavaju nas da nam srce bude kod Gospodina. Ili ne možemo bez tih sredstava, pa time dokazujemo koliko smo ropski vezani za zemaljsko, ili su nam nebitna isključivo molitvena sredstva, čime pokazujemo koliko nam je Bog nebitan.

Treće, uz tijelo, i srce treba pripraviti za molitvu, a to je prije svega vapaj zbog grijeha. Čim zavapiš, čim zaplačeš zbog vlastitih grijeha, odmah si došao k sebi, ispraznio si se od zemaljskoga, izišao si iz sebe i došao Gospodinu. Nije to samo vapaj zbog grijeha, nego i zbog žudnje za Gospodinom. I vapaj žudnje prazni nas od svijeta, dovlači nas k sebi i izvlači iz sebe k Bogu. Taj nas vapaj žudnje čini pobožnima, jer je pobožna osoba ona koja žudi za Bogom. Četvrto, za molitvu nas pripravlja i zavidljenost onim što je Gospodin učinio za nas. Zavidljenost Bogom, njegovom ludom ljubavlju u Isusu Kristu, postiže da zaboravimo zemaljsko, ali i sebe same. I zavidljenost je tim veća što se čovjek više udaljuje od sebe. A najbolje udaljavanje od sebe jest vapaj zbog vlastitih grijeha. Što se više spuštaš u dubine svojih grijeha, tim se manje diviš sebi, više se diviš Bogu te si spreman za molitvu. Kao što se kraljica Estera osjećala pred kraljem, tako i ti pripravi svoje srce za molitvu pred Gospodinom: »Spazih te, gospodaru, pa mi se uznemiri srce od straha pred sjajem tvojim. Jer si, gospodaru, divan i lice ti je puno dražesti.' Dok je još govorila, klonu od iznemoglosti.« (*Est 5,2*) Peto, na molitvu naše srce pripravlja i velika radost zbog Gospodina. Toliko nas treba obuzeti radost zbog Gospodina da tako zaboravimo sebe, da nam srce »pogine«: »Duša mi gine i čezne za dvorima Gospodnjim. Srce moje i moje tijelo kliču Bogu životu.« (*Ps 84,2*)

Nepoznati autor, *Estera pred kraljem Ahasverom*, XV. st.

Mutare ad Deum

3. To je, dakle, prvi uvjet za molitvu: osiguranje, priprava srca. Tu već dovoljno uviđamo koliko zapravo uopće ne molimo dok molimo! To nas dovodi do same molitve – »pjevat ću i svirati«. Molitva je »mutiranje«, preobrazba, »promjena našega srca od svijeta prema Bogu«, u skladu s mišlju sv. Grgura Velikoga: *ab hoc mundo animum ad Deum mutare*. Svaki put kada istinski moliš, srce ti mutira, mijenja se, preobražava se tako što se okreće od svijeta i od sebe k Bogu. Čim počneš moliti, već si mutirao, okrenuo si se k Bogu. Još bolje, u toj mutaciji izdigao si samoga sebe iznad sebe i s velikom si se pozornošću posvetio Bogu. Tako je čovjek u molitvi najviše kod sebe, a opet najviše i izvan sebe, odnosno iznad samoga sebe. Netko bi se mogao pitati zašto Bog uopće traži da ga molimo kada on već sve zna što je nama potrebno. Razlog je vrlo jednostavan: Bog je ljubav. Budući da ljubav znači biti izvan sebe kod drugoga, k Bogu, koji je ljubav, ne može se nikako drukčije doći osim po ljubavi, osim po »biti izvan sebe« i »biti iznad sebe«: a to je molitva. Molitva je izričaj ljubavi prema Bogu, ona je izlaženje iz sebe i uzdizanje iznad sebe prema Bogu. I ljubav je razlog zašto Bog traži od nas da u molitvi nalikujemo prosjacima, molećivim psićima, poput one žene Kanaanke. Jer, samo onaj koji dolazi k Bogu molitveno, kao prosjak, kao psić, on tek pravo ljubi Boga: priznaje da je sam po sebi ništica bez Boga, priznaje da je sve ono što misli, govori i čini Božji dar, priznaje da je ništica u sebi, a nešto jedino u Bogu! I zato molitvena osoba rado mutira u prosjaka i psića u svakoj molitvi. Ono što je za nevjernika poniženje, za molitvenu je osobu uzvišenje. Naime,

Sebastiano Ricci,
Krist i žena Kanaanke, 1726. – 1729.

kršćanin je svjestan da ga nitko ne smije nadmašiti u toj molitvenoj mutaciji. Jer, kršćanin si uvijek doziva u svijest da je sam Bog u Isusu Kristu pokazao ludu ljubav prema čovjeku: postao je čovjekom, toliko je samoga sebe ponizio te je sam postao prosjacom i psićem, želeći nama molećivo služiti, nas molećivo tražiti i u konačnici sam moliti, molećivo se zauzimati za nas! Da, i kako se ne moliti Bogu, kao prosjaci i psići, kada znamo da nam je Gospodin omogućio još i vječni život te ćemo ga gledati kakav on jest! Eto zašto kršćanin treba ludo moliti, eto zašto kršćanin rado mutira u molitvi.

4. Sada shvaćamo što se događa kada čovjek moli, ali i što se događa kada ne moli. Čovjek je duhovno stvorenje, a to znači stvorenje koje propituje smisao svega postojećeg naočigled patnje i smrti, stvorenje koje traga i živi od istine, dobrote, pravednosti. Bez molitve, taj isti čovjek mutira, mutira od čovjeka prema životinji pa i nije čudo što se današnji čovjek uspoređuje sa životinjama. Naime, čovjek bez molitve pada ispod sebe, reducira se na materijalno, vidljivo, postaje »sličan stoci koja ugiba«. Netko će možda reći da nije potrebna molitva kako bi čovjek ostao čovjek, duhovno stvorenje. Može se baviti filozofijom, umjetnošću, književnošću, i tako sebe čuvati i njegovati kao duhovnoga. Ne može! Naime, sve duhovno gubi smisao ako ne postoji obzor i temelj svega duhovnoga, a to je Bog. K tomu, čovjek se može baviti i »duhovnim« u znanostima i umjetnostima, a da se pritom uopće ne bavi duhovnim. A duhovno znači istina, dobrotu, pravednost, milosrđe, ljubav, praštanje. Zato su bez molitve i sve te »duhovne« znanosti i umjetnosti ništa drugo doli čovjekova volja za moću koja nema nikakve veze s duhovnim te čovjek ostaje samo čovjek po imenu, a prestaje biti to i u stvarnosti. To je razlog zašto je takvomu čovjeku, i onomu duhovnomu u znanostima i umjetnostima, molitva mrska i ponižavajuća, jer molitva zahtijeva ponizna čovjeka, a to znači nemoćna čovjeka, čovjeka koji trajno ostaje psić i prosjak pred Bogom. Zato jedino molitva čovjeku omogućuje da ne bude čovjek samo po imenu, nego i stvarno. A čovjek je stvarno čovjek samo ako je u stalnoj mutaciji prema Bogu, stalno izvan sebe i iznad sebe, tako što ništa nikad sebi ne pripisuje, tako što je njegovo istinsko ja ono njemu tuđe ja, Božje ja. To je razlog zašto je molitva neizmjerljivo humana: osposobljava čovjeka da bude mutiran, izvan i iznad sebe, u zajedništvu s Bogom. Upravo zato on je i u odnosu prema bližnjima mutiran, jer je okrenut prema bližnjemu kojemu ne pristupa sebično, radi sebe, nego radi Boga.

Per Christum – in Spiritu Sancto

5. Molitva, kao mutacija prema Bogu, ima tri temeljna vida: ispovijest grijeha, zahvalnost, pohvalu. Kršćanin u ovom prolaznom životu treba gotovo uvijek započinjati molitvu ispoviješću grijeha,

Netko će možda reći da nije potrebna molitva kako bi čovjek ostao čovjek, duhovno stvorenje. Može se baviti filozofijom, umjetnošću, književnošću, i tako sebe čuvati i njegovati kao duhovnoga. Ne može! Naime, sve duhovno gubi smisao ako ne postoji obzor i temelj svega duhovnoga, a to je Bog.

Dakle, kada moliš, izvan si i iznad sebe kod Boga Oca, ali to što si u molitvi izvan i iznad sebe jest dar Boga Sina i Boga Duha Svetoga. Molitva pod tim dvostrukim vidom udara na čovjekovu sklonost divljenja svojoj moći, uzdiže ga iznad njega, mutira ga totalno u čovjeka koji ljubi i tako dovodi do Boga koji je ljubav. Jer do Boga, koji je ljubav, dolazi se samo ljubavlju, a to je molitva po Isusu Kristu u Duhu Svetom.

a ne zahvalnošću i pohvalom. Zato na početku stoji vapaj: »Bože, u pomoć mi priteci! Gospodine, pohiti da mi pomogneš!« Ispovijest grijeha ruši čovjekovu samodostatnost i omogućuje istinsko zahvaljivanje i pohvalu Boga. Jer, bez ispovijesti grijeha čovjek bi si umislio da je zaslužio to što zahvaljuje i hvali Boga. I tako bi ostao kod sebe, zatvoren u svojem egu te bi, prije ili kasnije, prestao zahvaljivati i hvaliti Boga. Tek nakon ispovijesti grijeha vjernik može ponizno Bogu zahvaljivati za ono što je primio, što prima i što će primati od Boga te ga hvaliti i slaviti radi njega samoga. Gospodin nas također, u molitvi Gospodnjoj, poučava kako moliti da se molitva ne pretvori opet u stajanje kod sebe, da u molitvi prvenstveno ne tražimo svoje, zemaljsko, nego samo Božje, nebesko: svetost njegova imena, kraljevstvo, njegovu volju, nebeski kruh. Gospodin nam ne brani da u molitvi tražimo i svoje, ukoliko »kruh naš svagdanji« možemo razumjeti kao molitvu za ovozemaljske potrebe (zdravlje, mir, lijepo vrijeme, uspjeh u školi itd.). Ali, za ovozemaljske potrebe treba uvijek moliti kao za nešto što je krajnje sporedno, a to znači da za te potrebe moliti sramežljivo i opušteno, prepuštajući Bogu da on to usliši ili ne. Čak je dobro katkad i ne moliti za te potrebe kako bi nam molitva bila tim čišća, molitva Bogu zbog Boga. Tako smo pozvani moliti i za svoje bližnje, prijatelje i neprijatelje: sramežljivo i opušteno za njihova ovozemaljska dobra, ali zato gorljivo i žestoko za njihova nebeska dobra; da se obrate Bogu ili da, već obraćeni, budu još više Božji.

6. Rekosmo da nitko ne bi smio nadmašiti kršćanina u gorljivoj molitvi, jer je Isus Krist omogućio čovjeku pristup Bogu, o čemu čovjek nije mogao sanjati, a to je da dobije udjela u samoj božanskoj naravi, da Boga smije zvati Ocem, da smije biti sin i kćerka Božja. Tu dolazimo do još jedne važne misli, što često zaboravljamo u svojim molitvama, a to je da molimo uvijek »po Kristu« i »u Duhu Svetom«. Kršćanin je ponizan samim time što moli, priznaje i lomi svoju samodostatnost, stavlja sebe izvan i iznad sebe. Ali kršćanin je u molitvi ponizan i na još jednoj dubljoj razini. Sam čin molitve ne pripisuje sebi, svojem egu, nego priznaje da ne bi uopće ni mogao moliti da Bog nije došao čovjeku, da nije postao čovjekom u Isusu Kristu. Zato se kršćanin moli Bogu, ali uvijek po Isusu Kristu i s Isusom Kristom. »Po Kristu« on je još radikalnije izvan sebe i iznad sebe, radikalnije u ljubavi, tako da kršćanin istinski moli samo ako se moli Kristu i samo ako moli s Kristom i po Kristu. Čim zaboravi Posrednika, Isusa Krista, u opasnosti je da mu se molitva pretvori u obično brbljanje ili da postane ohola molitva. I ne samo to. Istinski kršćanin moli »u Duhu Svetom«, jer i to što može moliti s Kristom i po Kristu opet ne pripisuje sebi, nego Duhu Svetomu. Duh Sveti nadahnjuje vjernika da i sam čin molitve po Kristu i s Kristom bude stvarno izlaženje iz sebe i iznad sebe. Zato se kršćanin moli Duhu Svetomu jer bi se bez Duha udaljio od Krista ili bi pak dolazio Kristu na pogrešan, isključivo

ljudski način. Tako je svaka istinska molitva trinitarna molitva: Bogu Ocu po Isusu Kristu u Duhu Svetom. Dakle, kada moliš, izvan si i iznad sebe kod Boga Oca, ali to što si u molitvi izvan i iznad sebe jest dar Boga Sina i Boga Duha Svetoga. Molitva pod tim dvostrukim vidom udara na čovjekovu sklonost divljenja svojoj moći, uzdiže ga iznad njega, mutira ga totalno u čovjeka koji ljubi i tako dovodi do Boga koji je ljubav. Jer do Boga, koji je ljubav, dolazi se samo ljubavlju, a to je molitva po Isusu Kristu u Duhu Svetom.

Instar orationum

7. Zbog svega toga kršćani mole bez prestanka (1Sol 5,17). Na tri načina kršćanin moli bez prestanka: prvo, tako što u svemu što čini uvijek žudi za Bogom. Trajna žudnja za Bogom je molitva bez prestanka (Augustin); drugo, tako što prekida svakodnevne poslove učestalim molitvama, katkad je to samo misao na Gospodina, katkad izgovara u sebi riječi psalma, molitve Gospodnje. Zato je važna molitva časova za svećenike i redovnike. I ne koristi molitvenoj mutaciji duše prema Bogu kada se, osim iz objektivnih razloga, svi psalmi i molitve izmole samo u jednom času dana. Time se poručuje da se za Boga predviđa samo jedan čas dana, a ostalo vrijeme zapravo želimo živjeti na miru bez Boga. Zbog te težnje da preko dana budemo samodostatni, a ne kao prosjaci i psići, jako je zahtjevno moliti časove časoslova ili pak prekidati svoje poslove bilo kojim drugim molitvama (Anđeo Gospodnji); treće, kršćanin neprestano moli tako što svoje riječi i djela usklađuje s Bogom: govori i djeluj tako da riječima i djelima dođeš u nebo! Na taj način riječi i djela jesu molitva, odnosno postaju »oličje molitava« (*instar orationum*, sv. Beda Časni). Dakako, da bi kršćanin neprestano molio, potrebno je da gorljivo moli u samoći, sam sam Samim. Tko nema vremena za molitvu u samoći, nije u skladu s Bogom. Pouzdanje je stavio u sebe i zaboravio je da čovjeka spašava milost, koju prima u molitvi, a ne vlastita djela. Stoga, tko ne moli gorljivo u samoći, taj ne moli bez prestanka u svakodnevici. A znat ćemo da istinski molimo, da zaista mislimo na Boga, da smo s Bogom i u Bogu, ako u toj samoći ne mislimo na ono što je svima zajedničko, ako nas ne privlači sadašnji trenutak ovoga svijeta, ako preziremo ono za što se mnogi odlučuju i ako nas nije briga za ono što svi žele u ovom svijetu. ■

Jean-François Millet,
Molitva Anđeo Gospodnji,
1857. – 1859.

Povijesni razvoj molitve Crkve Od božanske službe do liturgije časova

MILAN DANČUO

Liturgija časova ili časoslov zajednička je molitva kršćanske zajednice i dio je bogoslužja Crkve. Ranije u povijesti poznata je kao *božanska služba* (*officium divinum*) ili *brevijar* (*breviarium*). Ova molitva ima dugu povijest koja se proteže sve do apostolskih vremena i nalazi svoje korijene u židovskoj molitvenoj tradiciji. Molitva uz psalme daje Crkvi riječi za dijalog s Bogom, a molitva časoslova postaje zagovorna molitva za zajednicu, Crkvu i svijet. Liturgijska obnova Drugoga vatikanskog koncila izrazila je želju da, nakon dugog niza stoljeća individualnoga moljenja, jutarnja i večernja molitva časoslova ponovno postanu molitvom svega naroda Božjega. Koncil je odredio da se treba ponovno uspostaviti ispravan redoslijed sati i da se sama molitva treba obnoviti. Neke od revizija uključivale su širenje psalterija na dulje vremensko razdoblje, zadržavanje svakog molitvenog časa u doba dana za koji je namijenjen i dopuštanje upotrebe narodnog jezika umjesto latinskog. Velika novost jest poziv laicima da mole liturgiju časova i da se omogući zajedničko moljenje u crkvi glavnih časova, osobito večernje molitve, nedjeljom i na svečane blagdane. Da bi bolje razumjeli novost obnove liturgije časova posljednjih desetljeća, pažnju u ovim razmišljanjima usmjerujemo prema povijesnom razvoju časoslova.

Kristova redovita molitva

Židovska molitva odvijala se u hramu, u sinagogi i u domu. Jutarnja i večernja žrtva vršila

se u hramu sve do njegova uništenja 70. godine, u sinagogi postoji nekoliko javnih bogoslužja najmanje tri dana u tjednu, odnosno subotom i najčešće ponedjeljkom i četvrtkom. U vlastitome domu Židovi mole na početku i na kraju svakog dana i vrše privatne molitve tri puta tijekom dana. Evanđelja govore o raznim trenucima kada se Isus molio. Njegova svakodnevna aktivnost povezana je s molitvom, često provodi vrijeme u molitvi u osami ili na gori, ujutro, navečer, pa čak i bdijući cijelu noć. Sudjelovao je u javnim molitvama u sinagogama (usp. *Lk* 4,16) i u hramu (usp. *Mt* 21,13), u privatnim molitvama Izraelaca u svakodnevnom životu, u blagoslovnim molitvama i u važnim trenucima njegovoga javnog djelovanja.

Može se izdvojiti nekoliko primjera Isusove molitve. Moli prije nego će pozvati apostole (usp. *Lk* 6,12), kad kod umnažanja kruhova blagoslivlja Boga (usp. *Iv* 6,11), kod preobraženja na gori (usp. *Lk* 9,28-29), kad ozdravlja gluhoonijemoga (usp. *Mk* 7,34) i uskrisuje Lazara (usp. *Iv* 11,41), kad učenike uči moliti (usp. *Lk* 11,1), kad blagoslivlja djecu (usp. *Mt* 19,13), kad moli za Petra (usp. *Lk* 22,32) i sl. U vazmenom otajstvu molitva oživljava njegovu mesijansku službu, na poseban način kada se približavala muka (usp. *Iv* 12,27), na Posljednjoj večeri (usp. *Iv* 17,1-26), u smrtnoj borbi (usp. *Mt* 26,36-44) i na križu (usp. *Lk* 23,34.46).

Molitva prve Crkve

Na kršćansku molitvu u prvim vremenima Crkve utječe židovska molitva, posebno u molitvama u određeno vrijeme, poput jutra i večeri. U izvještaju iz Djela apostolskih apostoli, uz okupljanje na lomljenje kruha u dvorani Posljednje večere, odlaze u Hram i okupljaju se na molitvu odvojeno od Židova, ali u vrijeme židovske molitve o trećem, šestom i devetom satu dana što odgovara vremenu molitve u 9 sati ujutro, u podne i u 15 sati popodne. Ta molitva bila je sastavljena od psalama, pjesama, čitanja te molitava radosti i zahvale.

Prvi kršćani zbog progonstva napuštaju praksu odlaska u Hram i u sinagogu pa razvijaju vlastite molitve otprilike u isto vrijeme koje mole pojedinačno ili zajednički da posvete sate dana i noći. Na taj je način prva Crkva dala veliku važnost molitvi i ostala vjerna Kristovoj zapovijedi »kako valja svagda moliti i nikada ne sustati« (*Lk* 18,1). Djela apostolska donose izvještaj da je prva zajednica bila jednodušno ustrajna u molitvi (usp. *Dj* 1,14), postojana u apostolskom nauku, u zajedništvu, lomljenju kruha i u molitvama (usp. *Dj* 2,42). Kada je Petar bio zatvoren u tamnici, Crkva je molila neprestano za njega (usp. *Dj* 12,5.12). Sv. Pavao također potiče svoje zajednice da se bez prestanka mole (usp. *1 Sol* 5,17) i da psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama pjevaju od srca hvalu Bogu (usp. *Kol* 3,16).

Velika novost jest poziv laicima da mole liturgiju časova i da se omogući zajedničko moljenje u crkvi glavnih časova, osobito večernje molitve, nedjeljom i na svećane blagdane.

Rembrandt Harmenszoon van Rijn, *Sv. Petar u tamnici*, 1631.

U Djelima apostolskim nalazimo također podatke o molitvi u određene sate. Silazak Duha Svetoga na Pedeseticu dogodio se o trećem satu dana kada su apostoli bili okupljeni na molitvu (usp. *Dj*, 2,1-15). Petar je o šestom satu molio na krovu (usp. *Dj* 10,9), a Petar i Ivan uzlazili su u Hram na molitvu o devetom satu dana (usp. *Dj* 3,1). Prvi kršćani nisu molili samo danju nego i noću. Pavao i Sila su tako molili o ponoći pjevajući hvalu Bogu (usp. *Dj* 16,25). Zajedničke molitve postepeno su prešle u redosljed određenih časova i odgovaraju molitvenim vremenima za ono što kasnije dobiva naziv *božanska služba*, posebno za treći, šesti i deveti čas. Molitva Crkve postaje molitva hvale i prošnje s Kristom i molitva Crkve Kristu.

Glavni molitveni sati božanske službe bili su međutim jutarnja i večernja molitva koje su odgovarale jutarnjoj i večernjoj žrtvi u Hramu. Prvi kršćani usvojili su ova dva vremena koja su od tada bila glavna dnevna razdoblja molitve. Riječ *laudes* za jutarnju molitvu odnosi se na »hvale«, naziv koji dolazi od posljednja tri psalma poznata kao »hvalbeni psalmi« (usp. *Ps* 148-150) koji su

se stoljećima molili svako jutro. Jedna od glavnih tema večernje molitve je »večernja žrtva« na tragu citata iz Knjige psalama koji se odnosi na židovsko bogoslužje u hramu: »Nek' mi se uzdigne molitva kao kâd pred lice tvoje, podizanje mojih ruku nek' bude k'o prinos večernji!« (*Ps* 141,2).

Crkva je od najstarijih vremena upravljala Bogu molitvu služeći se psalmima i drugim biblijskim tekstovima. Najpoznatija od njih je molitva samog Krista, *Oče naš* (usp. Mt 6,9-13). Didaché, crkveni dokument iz druge polovice 1. stoljeća, poziva kršćane da je mole tri puta dnevno. U 3. stoljeću nalaze se podaci o određenim vremenima molitve pri ustajanju, o trećem, šestom i devetom satu dana, prije spavanja i tijekom same noći. Kršćani su bili poticani da mole okrenuti prema istoku kao simbolu iščekivanja drugog dolaska. U to vrijeme postepeno se ustaljuju molitvene geste stajanja ili klečanja, a psalmi se spominju kao uobičajena molitva kršćana. Različita molitvena vremena dobivaju svoje teme. Krist se tako vidi kao pravo sunce i pravi dan, a dnevni sati se tumače prema izvještaju o Kristovoj muciji prema Markovom evanđelju.

Kasniji razvoj božanske službe

Razdoblje 4. stoljeća najvažnije je doba za razvoj kršćanske molitve zbog završetka progona kršćana proglašenjem Milanskog edikta 313. godine. Svi su kršćani bili poticani na neprestanu molitvu, a božanska služba formirala se na dva različita načina: jedan za svjetovnu Crkvu, a drugi za monahe koji su živjeli pustinjačkim životom. Vjernici su se javno okupljali na molitvu pod predsjedanjem biskupa koja je postala poznata kao »katedralna služba«. S obzirom da su laici imali svakodnevni posao i obitelji za koje su se trebali brinuti, katedralna je služba po potrebi bila kratka, sastojala se od psalma, antifone kao kratkog stiha iz psalma ili retka iz Biblija, čitanja Svetoga pisma, homilije i molitve. Odabirali su se psalmi koji odgovaraju određenom satu ili službi. Jutarnja i večernja bile su dvije najvažnije molitve, obje su imale svjetlo kao primarni simbol uz korištenje drugih simbola i bogatih obrednih elemenata.

U isto vrijeme mnogi kršćani borave u pustinji kako bi vodili monaški život. »Monaška pustinjska služba« kao stil molitve za razliku od »katedralne službe«, bio je manje liturgijskog karaktera, a više molitvena meditacija. Mnogi pustinjski monasi molili su 12 psalama po određenom redosljedu nakon čega su slijedila dva čitanja Svetog pisma i zatim još jedan niz od 12 psalama. Svrha je bila meditirati nad psalmima, a ne koristiti psalme kao molitve same po sebi. Kasniji razvoj bio je »monastička služba«. Uspón monaškog pokreta prvo s pustinjskim ocima, a kasnije sa zapadnim monaškim redovima poput benediktinaca, rezultirao je mnogo dužom i razrađenijom božanskom službom. Kristov poziv »moliti bez prestanka« implicira dulja razdoblja službene molitve, u nekim slučajevima svaki dan se molilo svih 150 psalama. Sveti Benedikt je uređujući molitveni život svoje zajednice stavio naglasak na umjerenost: preraspodijelio je psalmodiju, eliminirao ponavljanje psalama te je uveo himne. Molitva se često obavljala uz fizički rad jer je za benediktinski red geslo *ora et labora* značilo trajnu molitvu i neprestani rad. Sav život je zapravo bila molitva Gospodinu.

S vremenom je katedralna služba kao zajedničko liturgijsko slavlje nestalo u zapadnoj Crkvi. Samostani u urbanim središtima vršili su dominantan utjecaj na liturgijski razvoj božanske službe koji je postao dug i složen. Božanska služba sve se više promatrala kao isključiva dužnost svećenika i redovnika. Do 13. stoljeća cjeloviti samostanski redosljed psalama postao je obavezan za sve svećenike. Redovnici su molili u koru, a svjetovni svećenici nisu imali vremena obaviti sve molitve javno pa su ih molili privatno u mjeri u kojoj im je bilo moguće. Obveza molitve koja se prije shvaćala kao obveza svih kršćana postaje sve više osobna obveza klera. Promijenjene pastoralne okolnosti za kler u srednjem vijeku učinili su očitom s vremenom potrebu za kraćom, reformiranom službom.

Glavni molitveni sati božanske službe bili su međutim jutarnja i večernja molitva koje su odgovarale jutarnjoj i večernjoj žrtvi u Hramu. Prvi kršćani usvojili su ova dva vremena koja su od tada bila glavna dnevna razdoblja molitve. Riječ laudes za jutarnju molitvu odnosi se na »hvale«, naziv koji dolazi od posljednja tri psalma poznata kao »hvalbeni psalmi« (usp. Ps 148-150) koji su se stoljećima molili svako jutro.

Krist vrši svoju svećeničku službu po svojoj Crkvi ne samo u euharistijskom slavlju, nego i u molitvi božanskoga časoslova bez prestanka hvali Gospodina i posreduje za spasenje svega svijeta. Časoslov je molitva Crkve i svi mole u ime Crkve čime svaki vjernik posvećuje svoj tok dana i noći.

U samostanima je bilo uobičajeno da redovnici koriste niz velikih knjiga za božansku službu. Postojala je knjiga psalama (psaltir), druga knjiga za antifone, Biblija, knjiga himana i još jedan svezak koji je sadržavao nebiblijske spise. Ovakav način molitve bio je uobičajen za redovnike koji su živjeli i molili na jednom mjestu, ali s pojavom novih prosjačkih redova poput franjevaca ili dominikana bio je potreban jednostavniji sustav. Oni nisu mogli putovati s mnoštvom knjiga pa je za njih osmišljena sažeta verzija službe. Ime »brevijar« za takvu objedinjenu i jednostavniju knjigu potječe od latinske riječi za »skraćeno«. Franjevci su raširili upotrebu brevijara diljem Europe i šire. Ono što je bila molitva Crkve sada je bila knjiga u formi brevijara, a ovu skraćenu verziju dnevne molitve svećenici su mogli koristiti gdje god su se nalazili.

S vremenom se brevijar više smatrao knjigom molitve za redovnike nego liturgijskim oblikom molitve za cijelu Crkvu. Crkva je reformirala službu, pojednostavnivši molitvu i načinivši brevijar prikladnijim za privatnu uporabu koja se smatrala dužnošću svećenstva i redovnika. Sustavnija reforma božanske službe započela je još u 16. stoljeću, ali je tek papa Pio X. na početku 20. stoljeća započeo modernu reformu brevijara na tragu ideja liturgijskog pokreta. Ograničio je broj svetačkih blagdana kako bi ponovno naglasio dnevni karakter službe. Također je preraspodijelio psalme i ograničio broj psalama izgovorenih u određenom satu. Drugi vatikanski koncil je konačno revidirao i obnovio brevijar, što je rezultiralo jednostavnijom i prilagođenijom liturgijom časova.

Liturgija časova nakon liturgijske obnove

Smjernice za obnovu liturgije časova donesene su u IV. poglavlju konstitucije *Sacrosanctum Concilium* Drugog vatikanskog koncila (br. 83.-101.). U apostolskoj konstituciji *Laudis canticum* od 1. studenoga 1970. godine i u *Općoj uredbi liturgije časova* sadržani su temeljni kriteriji novog ustroja časoslova te obnove njegove važnosti i mjesta u molitvi i liturgijskom životu Crkve. Liturgijska obnova potvrđuje javnu, zajedničarsku narav časoslova kao molitve cijele Crkve i ističe potrebu sudjelovanja laika u njemu. Laici su poticani da sudjeluju u liturgiji časova, bilo sa svećenikom, međusobno ili pojedinačno. Tom molitvom pridružuju se cijeloj Crkvi diljem svijeta u njezinoj zajedničkoj molitvi, posvećujući dan i noć, dajući hvalu i štovanje Bogu na tragu bogate kršćanske tradicije.

U dokumentima se ističe ponajprije teološka dimenzija Isusa Krista koji moli sa svojom Crkvom. Krist vrši svoju svećeničku službu po svojoj Crkvi ne samo u euharistijskom slavlju, nego i u molitvi božanskoga časoslova bez prestanka hvali Gospodina i posreduje za spasenje svega svijeta. Časoslov je molitva Crkve i svi mole u ime Crkve čime svaki vjernik posvećuje svoj tok dana i noći. Kriterij obnove bio je *veritatis horarum* prema *veritatis temporis* kako bi pojedini časovi odgovarali koliko je moguće svom pravom

vremenu uzimajući u obzir i prilike suvremenog života. Liturgijom časova Crkva na taj način ispunjava zapovijed Gospodinovu o neprestanoj molitvi, iskazuje hvalu Bogu Ocu i posreduje za spasenje svijeta. Time časoslov postaje izvor pobožnosti i hrana za osobnu molitvu.

Glavni časovi i dvostruki stožer svakodnevnog časoslova ostale su i dalje pohvale, kao jutarnja molitva, i večernja, kao molitva predvečerja. Sada te dvije glavne temeljne molitve uključuju »pozivni« psalam, himan, čitanje nekoliko psalama i odlomka iz Svetoga pisma, molitvu Oče naš, antifone, novouvedene molitvene zagovore, blagoslov i otpust. Jutarnja molitva sadrži Hvalospjev Zaharijin (usp. Lk 1,68-79), a Večernja ima hvalospjev *Magnificat* (usp. Lk 1,46-55). U Psaltiru je dokinut tjedni ciklus koji je sada razdijeljen na četiri tjedna. Povečerje odgovara svršetku danu. Dotadašnji čas naziva jutarnja u koru zadržava značaj noćne hvale, a inače se uređuje tako da se može obaviti u bilo koji sat dana kao služba čitanja od manje psalama i od dužih čitanja. U koru se mole i dalje treći, šesti i deveti kao manji časovi, a izvan kora dopušteno je od tih triju izabrati jedan koji više odgovara vremenu dana.

Zaključne misli

Molitva liturgije časova ili časoslova ispunjavanje je Kristova poziva da kršćani mole jedni za druge, za Crkvu i za cijeli svijet. Ova dnevna molitva je najizvrsnija molitva Crkve jer je biblijska, objektivna i tradicionalna. Tradicionalna je jer je odraz bogate tradicije kroz cijelu povijest kršćanstva. Biblijska je zato što se isti elementi koji su činili molitvu za ranu Crkvu nastavljaju u liturgiji časova: sjećanje na Božja djela, molitva za Božje vodstvo, potvrđivanje saveza s Bogom u Kristu i molitva za ispunjenje Božjeg plana spasenja. Liturgija časova je objektivna, budući da ima za cilj susresti Boga po Isusu u Duhu. Bog nam govori i Crkva mu odgovara, a ova molitva može donijeti ravnotežu drugim oblicima molitve. Može izvući vjernike iz subjektivnosti, brige samo za sebe i za one koji su im blizu. Uvlači u duhovne vrijednosti i povezuje s cijelom Crkvom i cijelim svijetom. Liturgija časova je istinska meditacija koja nam pruža okvir koji nas oblikuje kao kršćane, koji nas hrani i omogućuje da ostvarimo naše kršćansko poslanje u svijetu. ■

Antonio Bellucci, *Pohodjenje*, 1700.

Obveza molitve časoslova

ZLATKO VLAHEK

Čovjek kao Božje stvorenje, u shvaćanju svoje malenosti pred Stvoriteljem te okružen stvorenjima i stvorenim (prirodom) upućen je na transcendentalnost koja u čovjeku spontano prouzročuje osjećaj zahvalnosti, iskazivanja časti i davanje slave.

Albrecht Dürer,
Blažena Djevica Marija u molitvi, 1518.

Pred izazovima današnjeg užurbanog načina života i raznolike zahtjevnosti u pastoralnim aktivnostima te pred sve većim traženjima prava, ne uočavajući i svoje obaveze, tema molitve časoslova i danas ostaje aktualno pitanje za osobe koje su se ređenjem ili zavjetovanjem obavezale moliti časoslov u svakodnevnom životu. Što učiniti i kako ispuniti obvezu molitve časoslova kada pastoralne aktivnosti onemogućuju pravovremenost te molitve?

U apostolskoj konstituciji »Pjesma hvale« pape Pavla VI., kojom se proglašuje božanski časoslov prema odluci Drugog vatikanskog koncila, u br. 8 ističe se: *»Oni pak, koji su od Crkve primili nalog da slave liturgiju časova, neka svaki dan s poštovanjem mole njezin cijeli tijek, obdržavajući u tom, koliko je to moguće, pravovremenost časova. Prvenstvenu pažnju neka posvete Jutarnjoj i Večernjoj. A one koji su promaknuti u sveti red te na poseban način na sebi nose znak Krista Svećenika, kao i one koji su redovničkim zavjetima posebno posvećeni službi Boga i Crkve, neka na obavljanje ove službe ne potiče samo zakon, neka ih ponajpače na to nuka jasno uočena nutarnja izvrsnost same stvari, kao i pastoralna i asketska prikladnost«* (br. 8).

Riječima upućenim onima koji su obvezni moliti časoslov, iz navedenog, ističu se dvije bitne smjernice: obdržavanje pravovremenosti časova te želja da molitva časoslova ne bude motivirana samo zakonom, nego i čovjekom žudnjom i potrebom za molitvom.

Obveza molitve

Obvezu moljenja časoslova potrebno je razumjeti u okvirima Isusove zapovijedi za neprestanom molitvom. Prije negoli uopće progovorimo o Isusovim riječima i govoru o molitvi, valja naglasiti antropološku dimenziju čovjekovog odnosa prema Bogu. Čovjek kao Božje stvorenje, u shvaćanju svoje

malenosti pred Stvoriteljem te okružen stvorenjima i stvorenim (prirodom) upućen je na transcendentalnost koja u čovjeku spontano prouzročuje osjećaj zahvalnosti, iskazivanja časti i davanje slave. Molitva je prirodni i spontani izričaj čovjekove duše pred Stvoriteljem.

Odnos stvorenog čovjeka i Stvoritelja, od prvih stranica Svetog Pisma, narušen je padom čovjeka u istočni grijeh. Od tada, povijest spasenja svjedoči Božju milosrdnu ljubav prema grešnom čovjeku, ali jednako tako i čovjekov odgovor na Božju ljubav koji se očituje u želji obnove i obdržavanja Saveza s Bogom. Molitelj je u Starom Zavjetu prikazan kao onaj koji se s pouzdanjem i vjerom obraća Bogu, slavi ga zbog njegovih čudesnih djela i zahvaljuje mu na njima.

Otajstvom utjelovljenja Isusa Krista, započelo je otkupljenje čovječanstva. Nastao je novi odnos čovjeka i Boga, u kojem čovjek nije samo Božje stvorenje, već je posinak Božji («Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji. Ta ne primiste duha robovanja da se opet bojite, nego primiste Duha posinstva u kojem kličemo: »Abba! Oče!« *Rim* 8,14-15). Sinovski odnos čovjeka prema Bogu ostvaruje se u molitvi čovjeka prema Bogu kao prema ocu, riječima hvale, pouzdanja i molbenice. Sinovski odnos podržava Duh Sveti, koji u čovjeku »izvodi htjeti i djelovati« (*Fil* 2,13). Iz navedenog se razumije kako molitva ne može biti shvaćena kao obaveza ili dužnost, nego je ona uzvišeni poziv i dar, čovjekov odgovor na Božju ljubav.

Opća uredba liturgije časova o zapovijedi molitve izriče sljedećim riječima: »Što je Isus sam činio, to je i nama zapovjedio. 'Molite' – govorio je često – 'tražite', 'išтите', 'u moje ime': Predao nam je i molitveni obrazac što se naziva Molitva Gospodnja. Opo-minjao je da je molitva potrebna. I to molitva ponizna, budna, ustrajna, zaufana u dobrotu Očevu, s čistom nakanom i u skladu s Božjom naravi« (OULČ 5).

Isusovu zapovijed molitve prva kršćanska zajednica prihvaća sa svom ozbiljnošću te u potpunom izvršavanju. Knjiga Djela apostolskih nam o tome svjedoči na više mjesta (*Dj* 2,42; 2,46-47; 6,3-4)

Molitva časoslova – molitva Crkve

Utemeljeno na biblijskim izvorima, Drugi vatikanski koncil opisuje Crkvu kao moliteljicu koja neprestano u zajedništvu s Kristom, slavi Oca i posreduje za spas svega svijeta. Pavao VI. ističe da molitva pripada samoj naravi Crkve (usp. »Pjesma hvale«, br. 8). U molitvi Crkva pokazuje da je sakrament spasenja i oruđe najtješnjeg jedinstva s Bogom (LG 1). Tu svoju dužnost Crkva vrši poglavito moljenjem časoslova (SC 83). Zbog toga iskazivanje hvale Bogu i molitva za spas ljudi pripada temeljnim obvezama Crkve. Kako bi Crkva ispunila tu obvezu, molitvu časoslova je povjerila svojim članovima vezavši je uz njihov stalež kao obvezu (usp. SC 84). Obaveza molitve časoslova ne proizlazi prvotno iz zakona već iz

Obaveza molitve časoslova ne proizlazi prvotno iz zakona već iz same naravi Crkve (usp. OULČ 9). Kao što za vjernika obaveza molitve prvotno proizlazi iz sakramenta krsta, tako i za kleričke i redovničke osobe to prvotno proizlazi iz sakramenta reda i redovničkog zavjetovanja.

Božanski časoslov za Božji puk

same naravi Crkve (usp. OULČ 9). Kao što za vjernika obaveza molitve prvotno proizlazi iz sakramenta krsta, tako i za kleričke i redovničke osobe to prvotno proizlazi iz sakramenta reda i redovničkog zavjetovanja. Koncilska obnova je željela vratiti ranokršćansku dimenziju shvaćanja molitve što proizlazi iz same naravi življenja vjere, dok je s druge strane manje naglašavala strogo pravni aspekt molitve časoslova, u čemu su dominirali mnogobrojni manuali moralne teologije predkoncilskog vremena.

Koncilskom reformom liturgije časoslova molitva časoslova nije više svojstvena samo za kleričke i redovničke osobe već je ona molitva svih vjernika, jer kad mole zajedno sa svećenikom, mole »u ime Crkve« (usp.

SC 84 i 85). Na tu koncilsku želju nedavno je odgovorio Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji te objavio novo, prošireno izdanje *Božanskoga časoslova za Božji puk*, koji je prilagođen za vjernike laike.

Osobe obvezane molitvom časoslova

Opća uredba liturgije časove naglašava: »Biskupi, dakle, prezbiteri i đakoni koji teže svećeništvu, koji su od Crkve primili nalog (usp. br. 17) da slave liturgiju časova obvezuju se da svakog dana mole sav njezin tijek, obdržavajući koliko je moguće pravovremenost svakog časa« (OULČ 29). Uredba ističe termin »nalog« u punom smislu riječi »zapovijedi«, a svojstvena je za biskupe, prezbitere i druge posvećene službenike (đakone), te redovničke osobe sukladno pravilu i konstitucijama svoje redovničke zajednice (OULČ 17, 24).

Konstitucija *Sacrosanctum concilium* (br. 95) jednako kao i *Opća uredba liturgije časova* (br. 31) naglašavaju obavezu zajedničke molitve časoslova u koru. Ova obaveza molitve cjelovitog časoslova privrženica je za:

- 1) Redove kanonika, monahinja i samostankinja, te ostalih redovnika koji su po pravilu ili po konstitucijama dužni obdržavati molitvu časoslova u koru;
- 2) Stolne i kolegijalne kaptole koji su obvezni obdržavati molitvu u koru te moliti one dijelove časoslova koje im određuje opće ili posebno pravo. Članovi navedenih zajednica, koji su primili više redove ili položili svećane zavjete, obvezni su privatno izmoliti one časove koje nisu u mogućnosti moliti u koru (SC 95; OULČ 31).

Iz navedenog, biskupi, prezbiteri i đakoni nisu obvezni na zajedničku molitvu časoslova, već su obvezni moliti svaki za sebe (privatno) ili, što se preporuča, s narodom. Prezbiteri i đakoni koji pripadaju redovničkom staležu, trebali bi obvezu molitve časoslova obdržavati sukladno odredbama svojeg pravila ili konstitucija. Laičke (nesvećeničke) redovničke zajednice također obdržavaju norme svojeg pravila ili konstitucija u tom pitanju. U pojedinim redovničkim zajednicama može biti da je stroga obveza samo zajednička molitva časoslova, a ne i osobna (privatna) dužnost; ili čak može biti da nema stroge obveze ni za jedno ni za drugo nego postoji u vidu moguće preporuke. Pravilo i konstitucije određene redovničke zajednice propisuju način obvezu molitve časoslova. Sve ovisi o tome što traže njihova pravila.

Neizvršavanje obveze molitve časoslova

Opća uredba liturgije časova, koja je današnji crkveni zakonik s obzirom na časoslov, težinu obaveze moljenja časoslova formulira ovako: »Biskupi, dakle i prezbiteri te drugi sveti služitelji koji su od Crkve primili nalog (usp. br. 17) da slave liturgiju časova, neka svakog dana mole sav njezin tijek, obdržavajući koliko je moguće pravovremenost svakog časa. Neka u prvom redu daju važnost onim časovima koji su stožer te liturgije, tj. jutarnjim i večernjim hvalama, Jutarnji i Večernji. Neka ih ne propuštaju osim iz teškog razloga. Neka također vjerno obdržavaju Službu čitanja, u kojem se prvenstveno obavlja liturgijsko slavlje riječi Božje. Neka upravo tako svednevce ispunjavu svoju naročitu dužnost: da u sebe primaju Božju riječ kako bi postali što savršeni učenici Gospodnji i što dublje prodrli u neistraživo Kristovo bogatstvo. A da što bolje posvete cijeli dan, neka im k tome bude na srcu moljenje Srednjega časa i Povečerja, kojim prije spavanja završavaju sve 'djelo Božje' te se Bogu izručuju« (OULČ 29). Navedeni tekst u skladu je s odredbama Zakonika kanonskog prava kojim se uređuje molitva časoslova na temelju koncilskih odredaba te na temelju toga proizlazi sljedeće:

- 1) Dnevno molitva cijelog časoslova nalaže se kao ozbiljna i stroga obaveza kleričkim i redovničkim osobama, o čemu piše Zakonik kanonskog prava (kan. 276 § 3): »svećenici i đakoni pripravnici za prezbiterat obvezni su svaki dan moliti časoslov prema vlastitim i odobrenim bogoslužnim knjigama«. *Opća uredba liturgije časova* u br. 29 nadalje kaže: »obvezuju se da svakog dana mole sav njezin tijek«. Budući da je tim riječima jasno izražena zapovijed, znači da je dnevna molitva cijelog časoslova ozbiljna i važna stvar, te zbog toga dužna obveza.
- 2) Uočava se razlika izričaja terminologije između Zakonika kanonskog prava i *Opće uredbe liturgije časova* s obzirom na obvezu molitve pojedinih časova. Kanonsko pravo u

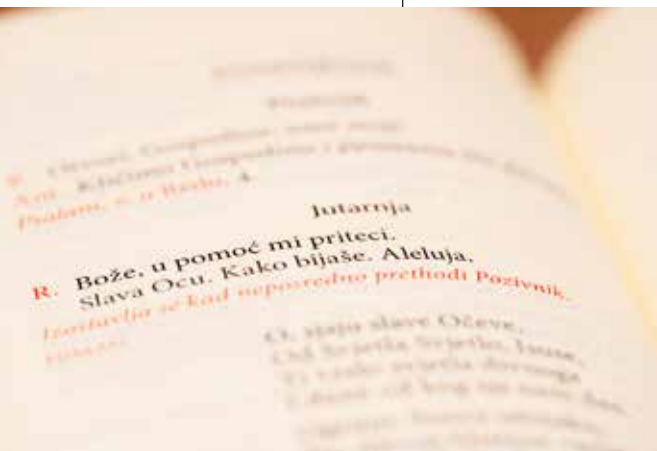
Koncilskom reformom liturgije časoslova molitva časoslova nije više svojstvena samo za kleričke i redovničke osobe već je ona molitva svih vjernika, jer kad mole zajedno sa svećenikom, mole »u ime Crkve« (usp. SC 84 i 85). Na tu koncilsku želju nedavno je odgovorio Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji te objavio novo, prošireno izdanje Božanskoga časoslova za Božji puk, koji je prilagođen za vjernike laike.

spomenutim kanonima ništa ne govori o težini obveze molitve pojedinih časova, dok *Opća uredba liturgije časova* o tome govori ističući izvjesnu stupnjevitost te obveze. Za Jutarnju i Večernju navedeno je da se ne smiju ispuštati »osim iz teškog razloga«. Iz toga slijedi da je stroga obveza izmoliti Jutarnju i Večernju, jer samo za strogu obvezu mogu se tražiti teški razlozi koji bi oslobodili od te dužnosti. Za Službu Čitanja navedeno je kako je treba vjerno obavljati. Uredba koristi blaži termin nego za Jutarnju i Večernju, što bi značilo da se ne traži težak razlog kako bi se ona smjela ispustiti. Za molitvu Srednjeg časa i Povečerja navedeno je da treba biti na srcu, čime je korišten najblaži termin. U praksi bi to značilo da bi bio dovoljan svaki ozbiljan razlog da oslobodi od molitve tih časova.

- 3) Nastavno, u navedenim dokumentima naglašava se osobno shvaćanje i stav prema molitvi časoslova. Tko smatra da je molitva časoslova ozbiljna i stroga obveza kleričkog i redovničkog staleža, jasno ističe razumijevanje mentaliteta spomenutih dokumenata te neće olako ispuštati molitvu časoslova. Suprotno tome, tko smatra da molitva časoslova nije stroga obveza i da tu obvezu može opravdati bilo koji razlog, jasno obznanjuje neshvaćanje ozbiljnosti i važnosti te obveza te će vjerojatno olako ispuštati molitvu časoslova.
- 4) Aktualno pitanje koje se postavlja u vezi obveze molitve časoslova glasi: smatra li se neispunjavanje te obveze teškim grijehom? Zaključak teoloških rasprava predkoncilskih teologa je bio: »tko propusti oficije čitavoga dana ili njegov znatan dio, ne iz razloga koji oslobađa, teško griješi«. Postkoncilski dokumenti, sadašnji *Zakonik kanonskog prava* i *Opća uredba liturgije časova*, nigdje ne navode da se neispunjavanje obveze molitve časoslova tumači kao težak grijeh. Teolozi su to vjerojatno zaključili iz općeg načela, budući da

U *Zakoniku kanonskog prava*, konstituciji *Sacrosanctum concilium* i *Općoj uredbi liturgije časova* Crkva nalaže kleričkim i redovničkim osobama kao strogu obvezu svakodnevnu molitvu cijelog časoslova, a od pojedinih časova osobito naglašava Jutarnju i Večernju.

je molitva časoslova prihvaćena i određena kao stroga obveza, stoga se tumači da neispunjavanje te vrste obveze po naravi stvari biva prihvaćeno kao težak grijeh. Navedena tema nema jasnog i preciznog odgovora, a razlog je tome što je potrebno razlikovati objektivno i subjektivno stanje stvari. Objektivno jest, da je molitva časoslova obveza, dok je subjektivno ono što osoba opravdava kao razloge neizvršavanja svoje obveze. No, objektivna obveza i subjektivna krivnja ili grijeh ne moraju se usklađivati. Drugim riječima, ne mora uvijek biti težak grijeh onomu tko nije izvršio svoju strogu obvezu, jer

grijev uključuje konkretnog čovjeka u konkretnim okolnostima, subjektivnim i objektivnim.

U *Zakoniku kanonskog prava*, konstituciji *Sacrosanctum concilium* i *Općoj uredbi liturgije časova* Crkva nalaže kleričkim i redovničkim osobama kao strogu obvezu svakodnevnu molitvu cijelog časoslova, a od pojedinih časova osobito naglašava Jutarnju i Večernju. Ako obvezu moljenja časoslova usporedimo s obvezom sudjelovanja u nedjeljnoj misi (usp. SC 106), jasno je kako kleričke i redovničke osobe ništa manje nisu obvezne svakodnevno moliti časoslov nego što su svi vjernici obvezni sudjelovati nedjeljom na misi. Odgovor na aktualno pitanje griješi li teško onaj tko ne moli časoslov, ulazi u procjenu savjesti svake osobe i stvarne situacije u vremenu u kojem se nalazi kad nije u mogućnosti izvršiti svoju obvezu molitve časoslova. Ne ulazeći u pojedine analize, procjene okolnosti i vremena osobe koja je obavezana molitvom časoslova, što je svakako stvar odgovornosti pred Bogom i vlastitom savješću, važnije bi bilo istaknuti i osvijestiti smisao za obaveze i svijest osobne odgovornosti koje su privržene pojedincu u njegovu staležu. Često je (ako ne i uvijek) izvor svakog grijeha, propusta i prijestupa upravo nedostatak smisla za dužnost i nedostatak svijesti vlastite odgovornosti. Nastavno tome, ni u molitvi časoslova nije toliko zlo što netko nije izmolio časoslov koliko je zlo ako dotični nema smisla za tu svoju obvezu te ako se neodgovorno odnosi prema njoj.

Dok se i danas postavlja vrlo često pitanje je li propuštanje molitve časoslova težak grijeh, valja naglasiti kako spomenuti dokumenti naglašavaju da svrha nije izmoliti časoslov bilo kako, samo da bi se izbjegao pad u teški grijeh, nego je krajnja svrha da se molitvom slavi Bog, posveti čitav tijek dana i noći i cjelokupno čovjekovo djelovanje, te da bude izvorom pobožnosti i hrana za osobnu molitvu (usp. SC 84 i 90). ■

LITURGIJSKI KALENDAR

PROSINAC

3 N PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA

- 4 P Svagdan ili: *Sv. Ivan Damašanski*; Iz 2,1-5; Ps 122,1-9; Mt 8,5-11
- 5 U Svagdan: Iz 11,1-10; Ps 72,1-2.7-8.12-13.17; Lk 10,21-24
- 6 S Svagdan ili: *Sv. Nikola, biskup*; Iz 25,6-10a; Ps 23,1-6; Mt 15,29-37
- 7 Č *Sv. Ambrozije, biskup i crkveni naučitelj, spomendan*; od dana: Iz 26,1-6; Ps 118,1.8-9.19-21.25-27a; Mt 7,21.24-27

8 P BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BL. DJEVICE MARIJE

- 9 S Svagdan ili: *Sv. Juan Diego Cuauhtlatoatzin*; Iz 30,19-21.23-26; Ps 147,1-6; Mt 9,35-38; 10,1.6-8

10 N DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA

- 11 P Svagdan ili: *Sv. Damaz I., papa*; Iz 35,1-10; Ps 85,9ab.10-14; Lk 5,17-26
- 12 U Svagdan ili: *Bl. Dj. Marija Guadalupska*; Iz 40,1-11; Ps 96,1-3.10ac.11-13; Mt 18,12-14
- 13 S *Sv. Lucija, djevica i mučenica, spomendan*; od dana: Iz 40,25-31; Ps 103,1-4.8.10; Mt 11,28-30
- 14 Č *Sv. Ivan od Križa, prezbiter i crkveni naučitelj, spomendan*; od dana: Iz 41,13-20; Ps 145,1.9-13b; Mt 11,11-15
- 15 P Svagdan: Iz 48,17-19; Ps 1,1-4.6; Mt 11,16-19
- 16 S Svagdan: Liturgija kvatri »Iz Prigodnih čitanja« (str. 179.-189.); Sef 3,14-15; Ps 145,2-11; Lk 17,11-19

17 N TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA

- 18 P Svagdan: Jr 23,5-8; Ps 72,1-2.12-13.18-19; Mt 1,18-24
- 19 U Svagdan: Suci 13,2-7.24-25a; Ps 71,3-6b.16-17; Lk 1,5-25
- 20 S Svagdan: Iz 7,10-14; Ps 24,1-4b.5-6; Lk 1,26-38
- 21 Č Svagdan: Pj 2,8-14 (ili: Sef 3,14-18a); Ps 33,2-3.11-12.20-21; Lk 1,39-45
- 22 P Svagdan: 1Sam 1,24-28; Otp. pj.: 1Sam 2,1.4-8; Lk 1,46-56
- 23 S Svagdan: Mal 3,1-4.23-24; Ps 25,4-5ab.8-10.14; Lk 1,57-66

24 N ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Prva nedjelja došašća

3. prosinca 2023.

ULAZNA PJESMA

K tebi, Gospodine,
uzdižem dušu svoju,
u tebe se uzdam, Bože moj:
ne daj da se postidim,
da se ne vesele nada mnomo
dušmani! Koji se u tebe
uzdaju, postidjet se neće.
(Ps 25, 1-3)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću Bože,
mi s vjerom iščekujemo
Kristov dolazak.
Udijeli, molimo te,
da mu idemo ususret
pravednim životom te nas,
kad dođe, postavi sebi s
desne i uvede u kraljevstvo
nebesko.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, prinosimo ti ovaj
kruh i vino, dar tvoje dobrote.
U ovoj službi pretvaraš ih u
sakrament svoga Sina: daj
da nam on bude dar vječnog
otkupljenja.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Gospodin će dati sreću, i
zemlja naša urod svoj.
(Ps 85, 13)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, daj da nam
bude na korist slavljenje
ovih otajstava: po njima nas
u prolazu zemaljskim
životom nauči ljubiti
vječna nebeska dobra.
Po Kristu Gospodinu
našemu.

Prvo čitanje Iz 63, 16b-17.19b; 64, 2b-7*O da razdreš nebesa i siđeš!*

Čitanje Knjige proroka Izaije

Ti si, Gospodine, naš otac, otkupitelj naš – ime ti je oduvijek.
Zašto, Gospodine, zašto si dopustio da odlutamo s tvojih putova,
zašto dade da nam srce otvrdne da se tebe više ne bojimo? Vrati
se, radi slugu svojih i radi pleménâ baštine svoje! O da razdreš
nebesa i siđeš: pred licem tvojim tresla bi se brda. Odvijeka se čulo
nije, uho nije slušalo, oko nije vidjelo, da bi bog koji, osim tebe,
takvo što učinio onima koji se uzdaju u njega. Pritječeš onomu
što pravdu čini radosno, onima što se tebe spominju na putima
tvojim; razgnjevismo te, griješismo, od tebe se odmetnusmo. Tako
svi postasmo nečisti, a sva pravda naša ko haljine okaljane. Svi
mi ko lišće otpadosmo i opačine naše ko vjetar nas odnose. Nikog
nema da ime tvoje prizove, da se trgne i osloni o tebe. Jer lice si
svoje od nas sakrio i predao nas u ruke zločinima našim. Pa ipak,
Gospodine, ti si naš otac: mi smo glina, a ti naš lončar – svi smo
mi djelo ruku tvojih.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 80, 2ac.3b.15-16.18-19*Pripjev: Bože, obnovi nas, razvedri lice svoje i spasi nas!*

Pastiru Izraelov, počuj,
ti što sjediš nad kerubima, zablistaj,
probudi silu svoju,
priteci nam u pomoć!

Vrati se, Bože nad vojskama,
pogledaj s neba i vidi,
obiđi ovaj vinograd:
zakrili nasad desnice svoje,
sina kog za se odgoji!

Tvoja ruka nek bude
nad čovjekom desnice tvoje,
nad sinom čovječjim kog za se odgoji!
Nećemo se više odmetnuti od tebe;
poživi nas, a mi ćemo zazivati ime tvoje.

Drugo čitanje 1Kor 1, 3-9*Očekujemo objavljene Gospodina našega Isusa Krista.*

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo: Milost vam i mir od Boga, Oca našega, i Gospodina Isusa
Krista!

Jan Luyken,
Parabola o vrataru, 1840.

Zahvaljujem Bogu svomemu svagda za vas zbog milosti Božje koja vam je dana u Kristu Isusu: u njemu se obogatiste u svemu – u svakoj riječi i svakom spoznanju. Kako li se svjedočanstvo o Kristu utvrdilo u vama te ne oskudijevate ni na jednom daru čekajući objavljene Gospodina našega Isusa Krista! On će vas učiniti i postojanima do kraja, besprigovornima u dan Gospodina našega Isusa Krista. Vjeran je Bog koji vas pozva u zajedništvo Sina svojega Isusa Krista, Gospodina našega.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Ps 85, 8

Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje
i daj nam svoje spasenje.

Evanđelje Mk 13,33-37

Bdijete: ne znate kad će se domaćin vratiti.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

»Pazite! Bdijte jer ne znate kada je čas. Kao kad ono čovjek neki polazeći na put ostavi svoju kuću, upravu povjeri slugama, svakomu svoj posao, a vrataru zapovjedi da bdije. Bdijte, dakle, jer ne znate kad će se domaćin vratiti – da li uvečer ili o ponoći, da li za prvih pijetlova ili ujutro – da vas ne bi našao pozaspale ako iznenada dođe. Što vama kažem, svima kažem: Bdijte!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	339.1	K tebi, Gospodine
ili	349	K tebi, Gospode
	362	Padaj s neba
Otpjevni psalam:	ŽV 12/2008	Gospodine, Bože naš
Prinosna:	362.3 i 4	Svjetlo Božje
Pričesna:	350.1	Gospodin će dati sreću
	352	Nebesa Stvorče zvjezdanih
	367	Nebesa odozgor rosite
Završna:	373-374	O rumena zoro jasna
ili	366	Visom leteć

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, na početku nove liturgijske godine evanđelje nas poziva na budnost u usmjeravanju svojih života ka vječnosti, stoga se utecimo poniznim prošnjama Bogu Ocu:

1. Budnost se očituje u neprestanoj molitvi i dobrom življenju svoga zemaljskog poziva. Učini svetu Crkvu revnom u molitvi i izvršavanju povjerenog poslanja, molimo te.
2. Svećenici svakog dana slave otajstvo Kristova predanja i tako budno iščekuju njegov ponovni dolazak. Daj da ti u svemu budu vjerni te ustrajni u naviještanju nade vječnosti, molimo te.
3. U svijetu se posljednjih godina ubrzano gube istinske životne vrijednosti. Ulij ljudima u srce nadu da je tvoja svemoć iznad svake zemaljske zablude i jedina vodi spasenju, molimo te.
4. Natovareni brigama svakidašnjeg života, zanemarujemo duhovni život. Osvijesti nas da se oslobodimo pretjeranih briga oko prolaznog i živimo povezanije s tobom, molimo te.
5. Naši su dragi pokojni usnuli i čekaju tvoje milosrđe. Smiluj se njihovim dušama i podari im dočekati Krista u nebeskim prostranstvima tvoga kraljevstva, molimo te.

Bože Oče, usliši ove naše prošnje i daj nam ovozemaljske živote oblikovati u budnoj molitvi, vršeci svaki dan tvoju volju u poslanju za koje nas uvijek iznova osposobljuješ.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Živjeti vraćajući se Bogu

Kome pripadam?

Na pragu smo *Došašća*. To posebno vrijeme na početku svake nove liturgijske godine ponajprije nam posvješćuje neke od temeljnih odrednica vjere koje su, kako to jasno pokazuju biblijska čitanja, aktualne u svakom periodu povijesti. Dok tako Tritozaija u današnjem prvom čitanju ukazuje na situaciju grijeha i nevolje posužanjske Izraelske zajednice, ipak u prvi plan stavlja istinu da je Bog otac, stvoritelj i otkupitelj naroda. Narod pripada Bogu, bez obzira na situaciju u kojoj se nalazi. No, istina da pripada Bogu narodu je ujedno i poziv trajnog povratka Bogu.

I narod i svaki pojedinac u njemu pozvani su prepoznati stanje lutanja i nevjere, te iznad svega uvidjeti mogućnost povratka izvoru života i radosti. Vratiti se Bogu tako prije svega znači životno uvidjeti gdje sam, tj. u kojoj se to i kakvoj situaciji života nalazim? To je preduvjet povratka, ali očito i prepoznavanja istine da u konačnici pripadam Bogu. Nikakva posebna promjena u životu neće se ostvariti bez jasnog prepoznavanja stanja vlastitog života. Tek tada može se krenuti na put obnove.

Aktivno iščekivanje

Sv. Pavao u prvoj poslanici Korinćanima život kršćana u perspektivi potpunog zajedništva s Kristom na jednom mjestu stavlja u perspektivu čekanja objavljenja Kristova. U cjelini Pavlove teologije riječ je očito o aktivnom iščekivanju, tj. o aktivnom vjerničkom zalaganju oko dobrog života u vjeri. Postojanima do kraja pokazat će se oni koji aktivno ustraju u životu s Kristom.

No, prije toga, Pavao svojim slušateljima navješćuje mir. Očekivanje susreta s Bogom čovjeku ponajprije nudi duboki duhovni mir, a potom obilje drugih duhovnih darova koji ispunjavaju srce i život. Ne bi li se i na početku *Došašća* prvotno trebalo okrenuti smiraju, pomirenju i duhovnoj okrijepi u božanskom ozračju? Nije li upravo to preduvjet istinskog susreta s Bogom? Zasi-gurno se u vjerskom smislu jedino od mira s Bogom i bližnjima može krenuti u istinsku obnovu srca i osobe, upravo u skladu s pozivom psalma današnje liturgije: *Bože, obнови nas, razvedri lice svoje i spasi nas!*

Bdjeti

Razumjeti Isusov poziv na budnost u evanđeoskom pogledu ponajprije znači postati svjestan činjenice da nam je povjerena mogućnost života na zemlji, ali ipak povjerenjena tek privremeno. Zemlja nije naše trajno odredište. Mi smo, evanđeoskim rječnikom rečeno, poput 'slugu' i vratara kojima je povjerena uprava određenog doma, tj. ravnjanje određenim pozivom. Bdjeti zapravo znači dobro upravljati, dobro živjeti i dobro ostvarivati vlastiti poziv.

Jedna od najvećih opasnosti istinskog života u vjeri, a s time i evanđeoske budnosti je 'pospanost.' Misli se, naravno, na egzistencijalnu pospanost ili bolje rečeno nezainteresiranost za božanski poziv na budnost. Nije li današnje vrijeme obilježeno

Andrea Mantegna, *Agonija u Getsemanskom vrtu*, 1458. – 1460.

takvom pospanošću? Isus neprestano poziva i potiče, a ipak tolika srca i toliki životi ostaju zatvoreni za njegov zov. Treba se zapitati zašto tako lijepa i poticajna poruka evanđelja toliko puta nailazi na tako slabi ili na nikakav odgovor? Ne bi li u tome smislu Došašće aktivnim vjernicima trebalo poslužiti i za preispitivanje načina na koji svjedoče vlastitu vjernost Kristu? Traženje odgovora na ovo pitanje zasigurno je dio bdjenja Došašća.

Bdjenje se ne odnosi samo na molitvu i sudjelovanje u užim duhovno-sakramentalnim stvarnostima. One su za kršćanina ključne, ali bdjenje se od njih proteže na cjelinu života. Bdjeti znači truditi se svaki dan iznova što više ponirati u otajstvo susreta s Bogom u povezanosti sa što boljim ostvarivanjem svoga poziva oca, majke, svećenika, redovnice, redovnika... No, bdjenje

se odnosi i na tolike detalje ostvarivanja tih istih poziva koji svakim danom mogu biti savršeniji i bolji. Upravo tako život se može doživjeti i živjeti kao iskustvo neprestanog vraćanja izvoru, vraćanja Bogu. Upravo tome, kao početak, trebalo bi poslužiti i ovogodišnje Došašće.

Bdjeti znači ne biti panično opterećen pitanjem vremena, pa ni točnog trenutka konačnog susreta s Bogom. Bdjeti znači u prvome redu odgovorno i dobro živjeti, radosno i evanđeoski sretno postojati i svjedočiti Kristovu prisutnost. Bdjenje znači oduševljenje novim, drugačijim načinom života usmjerenog vječnosti. Upravo zato i pripadnost Ocu i aktivno iščekivanje svoj izričaj nalaze u življenju označenom kao bdjenje. Zbog svega toga bdjenje je novi kršćanski način postojanja.

Nikola Vranješ

Bezgrješno začće Bl. Dj. Marije

8. prosinca 2023.

ULAZNA PJESMA

Radujem se u Gospodinu,
radujem, duša moja kliče u
Bogu mojemu, jer me odjenu
haljinom spasenja, zaogrnu
me plaštem pravednosti kao
nevjestu, urešenu nakitom.
(Iz 61,10)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si po zaslugama
smrti svoga Sina unaprijed
oslobodio od svake ljage
grijeha začće Djevice
Marije i tako pripravo
dostojan stan svome Sinu.
Po njezinu zagovoru daj nam
da čista srca dođemo k tebi.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, milostivo
primi spasonosni prinos
o svetkovini bezgrešnog
začća blažene Djevice
Marije. Nju si, vjerujemo,
darom svoje milosti
unaprijed očuvao od svake
ljage: po njezinu zagovoru i
nas oslobodi svake krivice.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Slavno se o tebi zbori,
Marijo: iz tebe se rodilo
Sunce pravde, Krist,
Bog naš!

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, Bože naš!
Primljena otajstva neka
iscijele u nama rane onoga
grijeha od kojega si
jedinstveno unaprijed
očuvao bezgrješno začće
blažene Marije. Po Kristu
Gospodinu našem.

Prvo čitanje Post 3, 9-15-20

Čitanje Knjige Postanka

Pošto je Adam jeo s drveta, zovne ga Gospodin, Bog: »Gdje si?» – reče mu. On odgovori: »Čuo sam tvoj glas u vrtu; pobjah se jer sam gol, pa se sakrih.« Nato mu reče: »Tko ti otkri da si gol? Da nisi jeo sa stabla s kojega sam ti zabranio jesti?« Čovjek odgovori: »Žena koju si mi dao – ona mi je dala sa stabla pa sam jeo.« Gospodin, Bog, reče ženi: »Što si to učinila?« »Zmija me prevarila pa sam jela«, odgovori žena.

Nato Gospodin, Bog, reče zmiji: »Kad si to učinila, prokleta bila među svim životinjama i svom zvjeradi poljskom! Na trbuhu svome puzat ćeš i prašinu jesti sveg života svog! Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvogeg i roda njezina: on će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu.« Svojoj ženi čovjek nadjene ime Eva, jer je majka svima živima.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 98,1-4

Pripjev: Pjevajte Gospodinu pjesmu novu jer učini djela čudesna.

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu
jer učini djela čudesna.

Pobjedu mu pribavi desnica njegova
i sveta mišica njegova.

Gospodin obznani spasenje svoje,
pred poganima pravednost objavi.
Spomenu se dobrote i vjernosti
prema domu Izraelovu.

Svi krajevi svijeta vidješe
spasenje Boga našega.

Sva zemljo, poklikni Gospodinu,
raduj se, kliči i pjevaj!

Drugo čitanje Ef 1, 3-6.11-12

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, on koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu. Tako: u njemu nas sebi izabra prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim; u ljubavi nas predodredi za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu, dobrohotnošću svoje volje, na hvalu slave svoje milosti kojom nas zamilova u Ljubljenome. U njemu, u kome i nama – predodređenima po naumu Onoga koji sve izvodi po odluci svoje volje – u dio pade da budemo na hvalu Slave njegove – mi koji smo se već prije nadali u Kristu.

Riječ Gospodnja.

Jacob de Wit,
Anđelov navještaj Mariji, 1726.

MOLITVA VJERNIKA

Časteći Marijino predanje Božjoj volji koje će uroditi spasenjem cijeloga svijeta, zahvalna se srca obratimo nebeskom Ocu te ga zamolimo:

1. Kao nekada Djevicu Mariju, i Crkvu danas ohrabruješ da kroči putem spasenja i pronosi svijetom poruku nade. Daj da te neumorno slijedi vršeci tvoje naredbe, molimo te.
  2. Crkvi su potrebni svećenici koji će je voditi. Ohrabri mladiće da se odazovu tvome pozivu i vrše tvoju svetu volju, molimo te.
  3. Zbog nemira i ratova koji bukne u svijetu, mnoge majke oplakuju svoju poginulu djecu. Daj da svi ratovi svijeta utihnu i zavlada mir, a svako ranjeno majčino srce utješi nadom u uskrsnuće u vječnosti, molimo te.
  4. Mnoge se žene i dalje odlučuju na pobačaj, svojom ili tuđom voljom. Daj da shvate grješnost čina pobačaja te spoznaju kako je dijete tvoj dragocjen dar njihovu životu, a ne prepreka slobodi, molimo te.
  5. Mnoge su požrtvovne majke završile ovozemaljski život i preselile u vječnost. Sve ih privedi u krilo nebeske Majke u svome kraljevstvu, molimo te.
- Nebeski Oče, Djevica Marija nas primjerom poniznosti i predanja tvojoj svetoj volji uči kako ništa nije nemoguće onome tko se uzda u tvoje milosrđe. Podaj nam slijediti njen primjer te tako pobijediti sve sumnje i strahove koji nas udaljavaju od spasenja duše.
Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pjesma prije evanđelja Lk 1, 28

Zdravo Marijo! Milosti puna! Gospodin s tobom!
Blagoslovljena ti među ženama!

Evanđelje Lk 1, 26-38

Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!

Čitanje svetoga Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija. Anđeo uđe k njoj i reče: »Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!« Na tu se riječ ona smete i stade razmišljati kakav bi to bio pozdrav. No anđeo joj reče: »Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga. Evo, začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega. Njemu će Gospodin Bog dati prijestolje Davida, oca njegova, i kraljevat će nad domom Jakovljevim uvijek i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.« Nato će Marija anđelu: »Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?« Anđeo joj odgovori: »Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjeniti. Zato će to čedo i biti sveto, Sin Božji. A evo tvoje rođakinje Elizabete: i ona u starosti svojoj začne sina. I njoj, nerotkinjom prozvanoj, ovo je već šesti mjesec. Ta Bogu ništa nije nemoguće!« Nato Marija reče: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!« I anđeo otiđe od nje.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	568.3	Radujem se u Gospodinu
ili	763	Zdravo budi, Marijo
Otpjevni psalam:	572	Pjevajte Gospodinu
Prinosna:	769.1 i 2	Svi u glas
ili	233	Punina kad dođe vremena
Pričesna:	244	Odzivam se, Isuse
	160-161	Veliča
Završna:	600	Zdravo, Djevo čista

Gdje si?

U modernom vremenu u kojemu se nalazimo teško je pronaći pravo pitanje kroz koje bi pojedinac mogao iskreno odgovoriti tko je i što je. Svi smo uvijek dostupni i »vidljivi« zahvaljujući (više-manje) društvenim mrežama i neprestanoj mobilnoj komunikaciji. Ali zamislimo samo kako bi to moglo izgledati u onome početku o kojemu govori današnje čitanje iz Knjige postanka. Što bi bilo da su prvi čovjek i prva žena imali mobitel u ruci? Kako bi i na koji način odgovorili na Božji upit: »Gdje si?«

Čovjek koji se ne/nalazi

Prema autoru teksta iz Knjige postanka koji pripada jahvističkoj tradiciji treba s jedne strane razumjeti da se govori o dijelu naroda koji je upoznao Boga, spoznao smisao stvaranja, ali i doživio oslobođenje, savezništvo i izbor izraelskog naroda. S druge strane i u isto vrijeme taj prvi narod ima percepciju krhkosti svoje ljudskosti, poteškoća u odnosima, padjele, padovi, neprijateljstva... grijeh. Autor je, pripovijedajući priču na način nalik na mitove, želio komunicirati stvarnost koja je dio čovjeka svih vremena i prostora. Riječ je pronalasku iskustva patnje i smrti kao nečega što ujedinjuje cijelo čovječanstvo. Iskonsku idiličnu sliku nasljeđuje situacija dekadencije koju je čovjek navukao na sebe svojom naivnom tupošću, zbog čega se skriva dok ga Bog još traži: »Gdje si?«. Čitavo treće poglavlje knjige Postanka govori o čovjekovom narušavanju Božjeg plana, odnosno svega onoga što je opisano u drugom poglavlju. Više nego od straha za kaznom, čovjek se skriva jer je u pobožnom strahu, sličnom onome koji je prisutan prilikom ulaska u hram. Čovjek ne želi preuzeti krivnju na sebe, već se optuženi međusobno osuđuju, padajući još više u zlo u koje su se uvukli, a najveći grijeh im je što se skrivaju od Boga, jer su spoznali

da su goli (r. 10). U Bibliji glagol upoznati (heb. yada') znači prisvojiti, posjedovati, prevladati nad nečim ili nekim. Dobro i zlo obuhvaćaju čitav moral ljudskog postojanja, zbog čega »spoznati dobro i zlo« znači odlučiti svojevolutno što je dobro i što je zlo, protiveći se Božjem naumu. Golotinja je znak odnosa koji je postao složen, koji je izgubio svoju jednostavnost i spontanost; postoji rascjep između Boga i čovjeka i čovjek osjeća potrebu da se pokrije. Strah naglašava razdvojenost, znak je gubitka sigurnosti, zajedničkog pogleda, čovjek je dezorijentiran. Ali Bog ga i dalje traži, nije ga napustio i neće prepustiti čovjeka samome sebi. Još uvijek odjekuje glas: »Gdje si?«.

Čovjek ne/nalazi opravdanje

Pripovijest iz Postanka je u svojoj naivnoj jednostavnosti nevjerojatna. S jedne strane govori se o prijestupu, o osudi i izgonu iz vrta, ali čovjek uspijeva pokrenuti dijalog. Taj dijalog se odvija između Boga i čovjeka. Čovjek uočava znakove Božje blizine i skriva se, ali Bog preuzima inicijativu i traži čovjeka. Pričom o dijalogu, koji nam prenosi univerzalni osjećaj čovjeka, dominira traženje izgovora, u zamjenu za odgovornosti od kojih ni Bog nije izostavljen, gotovo kao da je on izvor. Opravdanje je jasno: kriva je žena koju si stavio uz mene. Grijeh ne izaziva solidarnost među onima koji ga čine, već ih sukobljava jedne s drugima. Ni muškarac ni žena ne preuzimaju odgovornost na sebe. Premda nije moguće težinu njihovog odnosa svaliti na Stvoritelja, lakše je krivicu svaliti na zmiyu. Pod simbolikom iskušenja od strane zmiye, čovjek izriče svoju volju za stvaranjem drugačijeg plana od onog Božjeg, prouzročivši tako sva zla ovog svijeta – i to se zove istočni grijeh, koji nažalost karakterizira sve ljude od trenutka rođenja, izuzev Majke Onoga koji će satrijeti zmijinu glavu.

Novo opravdanje

Postoji bitan razlog koji nas vodi da umirimo svoje živote u traženju i usred brojnih događaja koji su ponekad puni sumnji i neizvjesnosti: Bog nas želi sigurnima. Bog ne uživa u našem vječnom prokletstvu, niti u napuštanju njegove ljubavi. Ako se u životu izgubimo, on nas dolazi tražiti kao što bi dobar pastir učinio za izgubljenu ovcu. Ali tko je na kraju taj pastir? To je sam Bog koji dolazi tražiti čovječanstvo preko svog Sina. O tome predivno govori Pavao u današnjem drugom čitanju: »Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, on koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu« (Ef 1,3). Pavao govori o protagonistima spasiteljskog plana: Bog Otac, posredstvom Isusa Krista u Duhu. Nit vodilja je izražena riječima blagoslova jer je upravo Božja dobrohotnost u planu spasenja ona koja izaziva hvalu i blagoslov zajednice koja moli. Osim širine i potpunosti blagoslova, izražen je i njezin duhovni značaj, a on dolazi iz dara Duha. Blagoslov se ostvaruje »na nebesima« (usp. Ef 1,20; 2,6; 3,10; 6,12), jer su vjernici sjeđinjeni s Kristovom nebeskom vladavinom na kojoj već od sada sudjeluju u crkvenom zajedništvu. Sudioništvo u Božjoj slavi koja se već ostvarila u Isusu Kristu za kršćane je predmet nadanja, ali ujedno im daje novi životni smisao koji se ostvaruje u nebesima te na taj način Crkva već ovdje na zemlji sudjeluje u proslavljenom životu nebeske Crkve, čime se ona posvećuje i biva bez mane pred Bogom. Bog svojim vjernima jamči svaki duhovni blagoslov – od predodređenja do vječne slave, kao što je učinio i Bezgrešnoj Djevici Mariji. Čin Božje bezuvjetne ljubavi i dobrohotnosti po kojemu smo odabrani i predodređeni prije postanka svijeta dopušta nam da djelovanjem njegove milosti postanemo sveti i bez mane grijeha pred njim (gr. *amōmous*), što će reći *bezgrešni* (Ef 1,4). Bog nas je predodredio za posinstvo po Isusu Kristu i želi da budemo baštinici njegove slave. Po ovom novom poretku stvarnosti, zemaljska

Bartolomé Esteban Murillo, *Bezgrešno Začeće*, 1660.–1665.

Crkva suučestvuje na određeni način u slavnom životu nebeske Crkve te, u mjeri kojom u tome sudjeluje, postaje sveta i bezgrešna pred Bogom.

Evo službenika/ce Gospodnje (usp. Lk 1,37a)

Na Božji odgovor potrebno je odgovoriti zajedno s Marijom. Odgovor tipično hebrejskog podrijetla (usp. 1Sam 25,41) iskazuje potpunu podložnost i posvećenje volji Božjoj. Marija svojim odgovorom otkriva da Bogu ništa nije nemoguće. I to je odgovor na Božje pitanje: »Gdje si?«. Potrebno je odgovori: »Evo me!«, jer samo tako ćemo se pronaći i pobijediti svoje sumnje i strahove te se pronaći u izgubljenosti i strci svakodnevice.

Andelo Maly

Druga nedjelja došašća

10. prosinca 2023.

ULAZNA PJESMA

Puče sionski,
evo, Gospodin dolazi
spasiti narode; i zagrmjet će
glasom veličajnim na radost
vašega srca.
(Iz 30,19.30)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući i milosrdni Bože,
dok hitimo ususret tvome
Sinu daj da nas zemaljske
obveze i brige ne smetu;
nebeska mudrost tvoje riječi
nek nas uvede u zajedništvo
njegove sudbine.
Koji s tobom.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, nek nas ponizne
molitve i skromni prinosi
pomire s tobom: ne možemo
se pouzdati u svoje zasluge,
priteći nam u pomoć svojom
milošću.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ustani, Jeruzaleme, stani na
visoko, vidi radost što ti
dolazi od Boga tvoga!
(Bar 5,5; 4,36)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, nahranio si nas
duhovnim jelom. Smjerno te
molimo: po sudjelovanju u
ovom otajstvu nauči nas,
u svjetlu svoje mudrosti,
zemaljskim se dobrima
pravilno služiti,
a za nebeskim težiti.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 40,1-5.9-11

Čitanje Knjige proroka Izaije

Tješite, tješite moj narod, govori Bog vaš. Govorite srcu Jeruzalema, podvikujte mu da mu se ropstvo dokonča, da mu je krivnja okajana, jer iz Gospodnje ruke primi dvostruko za sve grijehе svoje. Glas viče: »Pripravite put Gospodnji u pustinji, poravnite u stepi stazu Bogu našem. Svaka dolina nek se povisi, svaka gora i brežuljak neka se spusti; što je krivudavo, neka se izravna, što je hrapavo, neka se izglati! Objavit će se tada slava Gospodnja i svako će je tijelo vidjeti, jer Gospodnja su usta govorila.«

Na visoku se uspi goru, blagovjesnice sionska! Podigni snažno svoj glas, blagovjesnice jeruzalemska! Podigni ga, ne boj se, reci judejskim gradovima: »Evo Boga vašega!« Gle, Gospodin Bog dolazi u moći, mišicom svojom vlada! Gle, naplata njegova s njime inagrada njegova pred njim! Kao pastir pase stado svoje, rukama ga svojim sakuplja, jaganjce nosi u naručju, a dojilicama otpočinut daje.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 85, 9ab-14

Pripjev: Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje
i daj nam svoje spasenje.

Da poslušam što mi to Gospodin govori:
Gospodin obećava mir narodu svomu, vjernima svojim.
Zaista, blizu je njegovo spasenje onima koji ga se boje
i slava će njegova prebivati u zemlji našoj.

Ljubav će se i vjernost sastati,
pravda i mir zagrliti.
Vjernost će nicat iz zemlje,
pravda će gledat s nebesa.

I Gospodin će dati sreću,
i zemlja naša urod svoj.
Pravda će stupati pred njim,
a mir tragom stopa njegovih.

Drugo čitanje 2Pt 3, 8-14

Čitanje Druge poslanice svetoga Petra apostola

Jedno, ljubljени, ne smetnite s uma: jedan je dan kod Gospodina kao tisuću godina, a tisuću godina kao jedan dan. Ne kasni Gospodin ispuniti obećanje, kako ga neki sporim smatraju, nego je strpljiv prema vama jer neće da tko propadne, nego hoće da svi prispiju k obraćenju. Kao tat će doći dan Gospodnji u koji će nebesa s trijeskom uminuti, počela se, užarena, raspasti, a zemlja i djela na njoj razotkriti.

Jean Baptiste Henri Deshays,
Ivan Krstitelj propovijeda u pustinji, 1758. – 1764.

Kad se sve tako ima raspasti, kako li treba da se svi vi ističete u svetu življenju i pobožnosti iščekujući i pospješujući dolazak dana Božjega u koji će se nebesa, zapaljena, raspasti i počela, užarena, rastaliti. Ta po obećanju njegovu iščekujemo nova nebesa i zemlju novu, gdje pravednost prebiva. Zato, ljubljeni, dok to iščekujete, uznastojte da mu budete neokaljani i besprijekorni, u miru.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Lk 3, 4.6

Pripravite put Gospodinu, poravnite mu staze; svako će tijelo vidjeti spasenje Božje.

Evanđelje Mk 1, 1-8

Poravnite staze Gospodnje.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

Početak Evanđelja Isusa Krista Sina Božjega. Pisano je u Izaiji proroku:

»Evo šaljem glasnika svoga pred licem tvojim da ti pripravi put. Glas više u pustinji: 'Pripravite put Gospodinu, poravnite mu staze!'«

Tako se pojavi Ivan: krstio je u pustinji i propovijedao krst obraćenja na otpuštenje grijeha. Grnula k njemu sva judejska zemlja i svi Jeruzalemcima: primali su od njega krštenje u rijeci Jordanu ispovijedajući svoje grijeha. Ivan bijaše odjeven u devinu dlaku, s kožnatim pojasom oko bokova; hranio se skakavcima i divljim medom. I propovijedao je: »Nakon mene dolazi jači od mene. Ja nisam dostojan sagnuti se i odriješiti mu remenje na obući. Ja vas krstim vodom, a on će vas krstiti Duhom Svetim.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	339.2	Puče sionski
ili	364	Klikujte sada zanosno
Otpjevni psalam:	110	Pokaži nam, Gospodine
Prinosna:	364.2 i 3	Klikujte sada zanosno
ili	236	U onaj Dan
Pričesna:	353-354	Čuj, jasni glas odjekuje
	341	Nebesa odozgor rosite
	ŽV 12/2007	Gospodine, daj doći
Završna:	372	O Marijo, ti sjajna zornice
ili	365	Evo ide čas

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, slušajući i vršeći Božje zapovijedi pripremamo srca za Kristov dolazak, stoga se s pouzdanjem utecimo nebeskom Ocu da nas učini ustrajnama:

1. Sveto Pismo nas potiče na neprestanu pripremu duše za susret s Gospodinom. Daj da tvoja Crkva uvijek nastoji utjehom ohrabriti vjerne da ustraju na putu spasenja, molimo te.
2. Svećenike si posvetio kako bi mogli u tvoje ime ljudima otpuštati grijeha. Učini ih dostojnima toga dara i daj da svim ljudima u svetoj ispovijedi uvijek pristupaju s osobitom nježnošću i pažnjom, molimo te.
3. U raznim krajevima svijeta vladaju nemiri zbog kojih stradavaju mnogi nedužni ljudi. Daj da utihne svo oružje svijeta i zavlada mir koji nam želiš darovati, molimo te.
4. Naši su međuljudski odnosi prečesto puni zavisti, oholosti i licemjerja. Podaj nam spoznati svoju grešnost i obratiti se, te nadalje živjeti u skladu s tvojim naukom, molimo te.
5. Cijeli je naš ovozemaljski život priprema za susret s Gospodinom u vječnosti. Smiluj se našim pokojnima i daj da zasluženu vječnost uživaju u Kristovoj slavi, molimo te.

Nebeski Oče, mnoge su staze naših života krivudave zbog grijeha kojima se teško odupiremo. Učini nas ustrajnama i hrabrima u donošenju dobrih životnih odluka kako bi se sve staze poravnale u put prema vječnosti.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pripraviti put Gospodinu i primiti ga kada dođe

Lijepo je da ljudima koji se nalaze u različitim životnim nevoljama želimo pružiti utjehu. To činimo i onda kada ni sami nismo sigurni da su naše utješne riječi utemeljene. Često znamo druge ljude tješiti, a istodobno smo obuzeti osjećajem neizvjesnosti jer ne znamo kako će se sve završiti. Takve su naše ljudske utjehe. Dobronamjerne su i sućutne, ali nerijetko popraćene strahom i nesigurnošću. Božja je utjeha drukčija.

Bog tješi i spašava

U današnjem prvom čitanju iz Knjige proroka Izaije čitamo riječi: »Tješite, tješite moj narod...« (Iz 40,1). Povijesni kontekst u kojem odzvanjaju te riječi jest babilonsko progonstvo kojemu se napokon nazire kraj. Božji izabrani narod završio je u tom progonstvu ne zbog toga što se našao u nepovoljnom geopolitičkom položaju i bio poražen od nadmoćnijeg neprijatelja, nego mu se to dogodilo zbog mnoštva njegovih grijeha. Tako to predstavlja Sveto pismo. Okončanje ropstva znak je okajane krivnje. Život po Božjim zapovijedima jamči narodu da će sretno živjeti u svojoj zemlji, ali ako ih bude kršio i klanjao se drugim bogovima bit će iz nje istjeran. Proroci koje je Bog ustrajno podizao opominjali su narod i njegove kraljeve, ali oni ih nisu slušali i ostvarile su se najavljene teške posljedice. Narod je odveden u progonstvo. Ali, prema Božjem planu i to je bilo za njegovo dobro. Narod je u progonstvu doživio pročišćenje i proroci koji su prije opominjali narod zbog njegovih grijeha, sada proglašavaju Božju utjehu. A kada Bog tješi, onda to nisu samo utješne riječi čiji je ishod neizvjestan, nego proglas spasenja koje se već događa. Kada Bog tješi, onda je ta utjeha utemeljena, djelotvorna i vidljiva. Samo je treba prihvatiti.

Za spasenje se potrebno pripremiti

Mnogo je primjera Božje djelotvorne utjehe u Bibliji, ali ćemo se ovdje prisjetiti jednoga koji se tiče spasenja svega stvorenoga. Kada se zemlja još u biblijskoj prapovijesti ispunila nepravdom i nasiljem do te mjere da je Bog odlučio da sve uništi potopom, našao se pravedan čovjek zbog kojega je Bog preinačio svoju odluku i odredio sačuvati ostatak po kojemu će opstati ne samo ljudski rod, nego i sva druga živa bića. Taj čovjek zvao se Noa, a njegovo ime pučka etimologija povezuje s hebrejskim glagolom *naham*, što znači *tješiti* i nalazimo ga upravo u spomenutim riječima proroka Izaije: »Tješite, tješite moj narod«. Po čovjeku čije ime u sebi sadrži poruku utjehe Bog je u pokvarenom svijetu izveo djelo spasenja i zakleo se da nikada više vode potopne neće uništiti živa bića i opustošiti zemlju (*Post* 9,11). Drugim riječima, Bog neopozivo i strpljivo hoće da se svi spase (usp. *2Pt* 3,9). No, pri tome je potrebna i ljudska suradnja. Kada je Bog odlučio da se u općem potopu spasi pravedni Noa i svi koji budu s njime, Noa je također morao nešto učiniti. Bog mu je zapovjedio da napravi korabljicu koja će postati sredstvo spasenja i Noa je učinio sve onako kako mu je Bog zapovjedio. Pravljenje korablje bila je Noina priprema za Božje djelo spasenja.

Istu formulu spasenja nalazimo i kod proroka Izaije. Bog tješi i spašava svoj narod. Izbavlja ga iz progonstva, ali se narod treba pripremiti za to Božje djelo i pripraviti mu put jednako brižno kao što je Noa napravio korabljicu vjerno vršeći svaku Božju uputu. Prorok Izaija govori o putu koji treba pripraviti, put Gospodinu, ali to je zapravo isti put kojim treba hoditi i narod da bi se susreo sa svojim Bogom. Slikoviti proročki govor kako se *svaka dolina treba uzvisiti, svaki*

Rembrandt Harmenszoon van Rijn,
Propovijedanje sv. Ivana Krstitelja, 1634. - 1635.

brežuljak spustiti, sve krivudavo izravnati i sve hrpavo izgladiti sadrži duhovnu i moralnu poruku koja se sastoji u tome da Božji dolazak u naš život ne donosi željenoga ploda, ako se za taj događaj ne pripremamo, a priprava se sastoji u tome da Božje zapovijedi slušamo i vršimo.

Priprava je potrebna, ali ona nije sve

U početnom odlomku Evanđelja po Marku ponavlja se ista poruka proroka Izaije o pripravljanju puta Gospodinu s time da ona sada doživljava potpuno ispunjenje. Bog je puno puta i na razne načine dolazio da ljude spasi, ali punina njegova spasenja ostvarila se u njegovu Sinu Isusu Kristu. To je temeljni sadržaj evanđelja ili radosne i utješne vijesti spasenja koju su naviještali proroci, a neposredni preteča Kristov bio je Ivan Krstitelj. Njegov nastup i djelovanje evanđelist Marko naziva *Početak evanđelja Isusa Krista Sina Božjega*. Tako glasi prva rečenica Evanđelja po Marku i ona nam poručuje kako evanđelje ne počinje tek s početkom djelovanja samoga Isusa Krista, nego počinje već pripravom za njegov dolazak.

Poput mnogih drugih proroka prije njega i Kristov preteča Ivan Krstitelj jasno je govorio da se sadržaj priprave za Gospodinov

dolazak sastoji u osobnom obraćenju i življenju po Božjim zapovijedima. Čini se da je Ivan u tome imao dosta uspjeha, jer mu je dolazilo mnogo ljudi. On ih je krštavao u rijeci Jordanu, a oni su ispovijedali svoje grijeha. Međutim, Ivan im je pri tome govorio da ih on krsti samo vodom, a onaj koji dolazi poslije njega i koji je neusporedivo veći od njega krstit će ih Duhom Svetim. To znači da Ivanovo krštenje u čijem je središtu obraćenje i pravedan život još uvijek nije potpuno ostvarenje spasenja. To je dobra i potrebna priprava, ali se u baštinu Božjega Kraljevstva ne može ući bez pritjelovljenja Božjemu Sinu.

Nastavimo li čitati Evanđelje po Marku od početka do kraja doći ćemo do one zgone o jednom bogatašu koji je od mladosti vršio sve zapovijedi, ali mu je samo jedno nedostajalo. (*Mk 10,17-22*). Htio je baštiniti život vječni, ali nije bio spreman odgovoriti na Isusov poziv da sve ostavi, razdijeli siromasima i pođe za njim. Pokazalo se da njegova priprava za susret s Gospodinom koja se sastojala u vršenju zapovijedi nije bila dovoljna. Vršio je Božje zapovijedi, a zakažao u susretu s njegovim Sinom. Stoga nije dovoljno samo pripremiti put Gospodinu, nego ga je potrebno i primiti kada dođe.

Domagoj Runje

Treća nedjelja došašća

17. prosinca 2023.

ULAZNA PJESMA

Radujte se
u Gospodinu uvijek!
Ponavljam: radujte se!
Gospodin je blizu!
(Fil 4, 4-5)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti vidiš:
mi s vjerom očekujemo
blagdan rođenja
Gospodnjega.
Molimo te da nam bude
događaj spasenja
te ga radosno proslavimo
svečanom službom hvale.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine,
daj da ti neprestano
prikazujemo žrtvu svoga
predanja: mi obnavljamo
Kristovo otajstvo
da tvoje spasenje
u nama snažno djeluje.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Recite preplašenim srcima:
»Budite jaki, ne bojte se!
Evo Boga našega,
dolazi da nas spasi!«
(Usp. Iz 35, 4)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine,
utječemo se tvojoj dobroti:
po ovoj svetoj gozbi očisti
nas od grijeha i pripravi nam
duh za buduće blagdane.
Po Kristu Gospodinu
našemu.

Prvo čitanje Iz 61, 1-2a.10-11

Radujem se u Gospodinu, radujem.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Duh Gospodnji na meni je, jer me Gospodin pomaza, posla me blagovjesnikom biti siromasima, iscijeliti srca slomljena; zarobljenicima proglasiti slobodu, sužnjima oslobođenje; proglasiti godinu milosti Gospodnje. Radujem se u Gospodinu, radujem, duša moja kliče u Bogu mojemu, jer me odjenu haljinom spasenja, zaogrnu me plaštem pravednosti, kao ženik kad sebi vijenac stavi i nevjesta kad se uresi nakitom. Jer kao što zemlja tjera svoje klice, kao što vrt niknuti daje sjemenju, tako će Gospodin Bog učiniti da iznikne pravda i hvala pred svim narodima.

Riječ Gospodnja.

Otpjevana pjesma Lk 1, 46-50.53-54

Pripjev: Duša moja kliče u Bogu mojemu.

Veliča duša moja Gospodina,
klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju,
što pogleda na neznatnost službenice svoje:
odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom.

Jer velika mi djela učini Svesilni,
sveto je ime njegovo!

Od koljena do koljena dobrota je njegova
nad onima što se njega boje.

Gladne napuni dobrima,
a bogate otpusti prazne.

Prihvati Izraela, slugu svoga,
kako obeća ocima našim.

Drugo čitanje 1Sol 5, 16-24

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Solunjanima

Braćo: Uvijek se radujte! Bez prestanka se molite! U svemu zahvaljujte! Jer to je za vas volja Božja u Kristu Isusu. Duha ne trnite, proroštava ne prezirite! Sve provjeravajte: dobro zadržite, svake se sjene zla klonite! A sam Bog mira neka vas posvema posveti i cijelo vaše biće – duh vaš i duša i tijelo – neka se besprijekornim, savršenim sačuva za dolazak Gospodina našega Isusa Krista. Vjeran je onaj tko vas poziva: on će to i učiniti.

Riječ Gospodnja.

Philippe de Champaigne,
Sveti Ivan Krstitelj u pustinji, 1656.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, zamolimo nebeskog Oca da nas ispuni svojom radošću kako bismo u tamu ovoga svijeta unosili istinsko svjetlo Kristove prisutnosti:

1. Došašće nas danas osobito potiče na širenje radosti zbog Kristova skorog rođenja. Daj da tvoja Crkva neumorno svijetom pronosi radost u istinskom susretu s tobom, molimo te.
  2. Ivan Krstitelj je spremno posvjedočio dolazak tvoga Sina. Učini papu, biskupe, svećenike i đakone vjernim Kristovim učenicima koji će mu svakoga dana iznova pripravljeni put, molimo te.
  3. U svijetu mnogo siromašnih i odbaćenih trpi materijalnu i duhovnu oskudicu. Otvori nam srca da im nesebičnom pomoći pružimo utjehu i donesemo istinsku radost u zajedništvu, molimo te.
  4. Zasljepljeni smo blještavilom konzumerizma koje udaljuje od istinskog smisla Božića. Ispuni nas svojim Duhom da shvatimo pravu radost otkupiteljskog djela koje započinje Kristovim rođenjem, molimo te.
  5. Mnogi su pokojni potrebni naših molitava. Potakni nas na usrdniju molitvu za duše u čistilištu, molimo te.
- Nebeski Oče, neprestana molitva i zahvaljivanje za tvoju milosnu prisutnost u nama stvaraju radost. Podaj nam tu istinsku radost dijeliti s drugima, osobito napuštenima i siromašnima kako bismo Kristovo rođenje proslavili u punini zajedništva na koje nas pozivaš. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pjesma prije evanđelja Iz 61, 1

Duh Gospodnji na meni je,
blagovjesnikom biti ubogima posla me.

Evanđelje Iv 1, 6-8.19-28

Među vama stoji koga vi ne poznate.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Bî čovjek poslan od Boga, ime mu Ivan. On dođe kao svjedok da posvjedoči za svjetlo da svi vjeruju po njemu. Ne bijaše on svjetlo, nego – da posvjedoči za svjetlo. A evo svjedočanstva Ivanova. Kad su Židovi iz Jeruzalema poslali k njemu svećenike i levite da ga upitaju: »Tko si ti?«, on prizna; ne zaniijeka, nego prizna: »Ja nisam Krist.« Upitaše ga nato: »Što dakle? Jesi li Ilija?« Odgovori: »Nisam.« »Jesi li prorok?« Odgovori: »Ne.« Tada mu rekoše: »Pa tko si da dadnemo odgovor onima koji su nas poslali? Što kažeš sam o sebi?« On odgovori:

»Ja sam glas koji više u pustinji: 'Poravnite put Gospodnji!' – kako reče prorok Izaija.«

A neki izaslanici bijahu farizeji. Oni prihvatit će riječ i upitaše ga: »Zašto onda krstiš kad nisi Krist, ni Ilija, ni prorok?« Ivan im odgovori: »Ja krstim vodom. Među vama stoji koga vi ne poznate – onaj koji za mnom dolazi, komu ja nisam dostojan odriješiti remenje na obući.« To se dogodilo u Betaniji, s onu stranu Jordana, gdje je Ivan krstio.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	340.1	Radujte se u Gospodinu
ili	357	Sa silnim glasom proroci
Otpjevni psalam:	347 ili ŽV 12/2008	Duša moja kliče
Prinosna:	363	Sine Božji
ili	361	Raduj se, nebo
Pričesna:	350.2	Evo Boga našega
	349	Srca gore
	ŽV 12/2007	Gospodine, daj doći
Završna:	371	Raduj se, grade Nazaret
ili	ŽV 12/2007	Sav svijete

Sreća ili radost Božića

Treća nedjelja Došašća poznata je od starine kao nedjelja Gaudete - Radujte se, i prva je riječ uvoda u misu ove nedjelje. Preuzeta je iz *Fil* 4,4-6: »Radujte se uvijek u Gospodinu i opet kažem radujte se,« a odražava se i u današnjoj poslanici Solunjanima. Došašće je u starini, kao i korizma, imalo pokornički karakter pripreme za Božić, dok je korizma zadržala naglasak na pokori, došašće je postajalo više obilježeno radošću gubeći s vremenom pokorničko usmjerenje. Nedjelja Gaudete priprema vjernike na radost blizine Božića - Kristov dolazak. Time ova nedjelja pred nas stavlja temu radosti, koja se provlači i kroz današnja čitanja. Dok sreća ostaje i jest privremena i izvanjska, radost je vječna i unutarnja.

Već kod proroka Izaije u prvom čitanju vidimo radost. Židovi se vraćaju nakon izgnanstva u Jeruzalem, vrijeme je to novih početaka i velike radosti. U tom zanosu prorok oduševljeno i zanosno izražava radost, ali radost koja je od Boga: »Radujem se u Gospodinu, radujem...«, čime pokazuje da je radost unutarnje stanje duše i prisutnosti Duha Božjeg, ne samo trenutačna sreća, stanje lijepih i ugodnih emocija. Zato njegov govor otvara pogled prema novoj stvarnosti u kojoj je Izrael pozvan biti svjetlo cijelom svijetu. Ne zatvoren u sebe i okrenut sebi, uživajući u vlastitoj sreći, nego otvoriti se prema svijetu i svim narodima kako bi upoznali Boga koji spašava i oslobađa. Njihovo oslobođenje iz Babilona velika je radost i dokaz Božje vjernosti, zato je Izaijin govor više poetski izričaj unutarnje radosti nadahnute Duhom Gospodnjim koji na njemu počiva. Prorok više kliče nego što govori i radost koja ga preplavljuje stvarnost je koju želi podijeliti s cijelim svijetom. On vidi poslanje Izraela da svoju radost prenese svima - siromasima, onima slomljena srca, zarobljenima, sužnjima. Želi da njihov blagoslov postane blagoslov za cijeli svijet.

Na isti način i Pavao govori Solunjanima da je radost znak Božje prisutnosti i plod stalne molitve koja vodi u zahvaljivanje, jer je to djelovanje Božjeg Duha u ljudima. Također ih i upozorava čega se trebaju čuvati i na što paziti kako bi bili prožeti Božjim mirom, koji je također znak Božje blizine i vjernosti.

Ivan Krstitelj u svome navješćaju, koji pratimo u današnjem evanđeoskom čitanju, izražava koncept čovjekova povratka Bogu, odnosno vraćanja ljudi na njihovo pravo mjesto u Kraljevstvo Božje. U Ivanovu evanđelju Isus je predstavljen kao ispunjenje Staroga zavjeta i svjetlo koje dolazi u tamu. Navješćaj Ivana Krstitelja sadrži odjek mesijanskih obećanja Staroga zavjeta i napetost očekivanja Mesije, što je bilo uobičajeno među Židovima prvog stoljeća. Njegov navješćaj zabrinjava vlasti, čiji ga predstavnici propituju o tome tko je i što je. Ivanovo evanđelje poznato je po tome kako Isus svoje čudesne znakove prati izrazom »Ja jesam«, dok Ivan ovdje u svojim odgovorima svećenicima i levitima odgovara s »Ja nisam.« Ovime se jasno radi distinkcija da je Ivan navjestitelj, onaj koji pripravlja stazu, put onome koji treba doći, onome koji je pravi »Ja jesam.« U današnjem društvu gdje se status naglašava i ističe, prema kojemu se često i mjeri nečija važnost, često i vrijednost, gdje smo definirani statusom i položajem, Ivan pokazuje da se usredotočenošću na Boga, poniznošću, postigne obraćenje koje vodi prema radosti. Ivan jest prorok, ali ne mjeri sebe prema tom statusu, niti prema tome što je iz svećeničkog dom, on pripravlja put Onome koji dolazi.

Govor o sreći i radosti često se koristi kao izotznačnica, osobito u današnjem svijetu u kojem dominira previše vlastite važnosti i prioriteta, vlastitih prava i potreba koje su nam potrebne za sreću, da Bog najčešće ostaje u pozadini. Uostalom, osobna sreća zamijenila je svaku odgovornost i

Nicolas Poussin, Sveti Ivan krsti narod, 1635.

požrtvovnost. Tijekom došašća vrlo lako se može zaboraviti smisao cijelog ovog vremena i usmjeriti se na »ja« i »mi«, uživati u sretnim trenutcima i ugodi okruženja koje potiče dobro raspoloženje i osjećaj sreće, a da se potpuno izgubi smisao hoda prema Božiću, a samim time i samog Božića. Poruka proroka Izaije i Ivana Krstitelja u današnjim čitanjima, kao i Marijin »Veliča«, koji je umjesto otpjevanog psalma, upućuju da se radost ostvaruje onda kada smo kao pojedinci ili skupine upućeni na Boga. Ovakva upućenost otvara prostor radosti, pred kojom nestaje prolazna sreća, a samim time usmjerenost vjernika se s »ja« i »mi« okreće prema drugima kojima se želi donijeti Krista - svjetlo u tamu teške svakodnevice i nadu u beznađe.

Radost i vedrina ove nedjelje u prošlosti su nakratko prekidali pokornički stav, kako bi se posvijestilo da je Radost blizu. Danas je potrebno ovakvim poticajima upozoriti od opasnosti konzumerističkog mentaliteta kratkotrajne sreće i usmjeriti se na otajstvo

Božjeg dolaska među ljude, na Božić, odnosno na radost koja je stvarnost Duha, a ne samo poticaj emocija. Posvješćivanje da je Božić dio otajstva spasenja treba poticati radost i nadvladavati ugodu sreće koja uglavnom usmjerava na sebične potrebe »odmah i sad.« Sv. Pavao potiče Solunjane da ne trnu, ne gase Duha, jer trenutačna sreća prelazi u trajnu radost samo ako se otvorimo Bogu i spremnosti da govorimo i djelujemo u njegovo ime. Opasnost da Božić prođe kao lijepi trenutak pun sreće, može nas odvesti od istinske radosti. Svjedočiti za Isusa znači živjeti »Radosnu vijest«, da je Bog došao u našu povijest i da nas susret sa živim Bogom potiče da radost spasenja donosimo u živote drugih. Otajstvo Božića prestaje biti »tajna« kada Boga koji je došao zbog čovjeka nosimo onima koji su ga potrebni. To je ostvarenje radosti Božića, koja nadilazi prolaznu sreću sebičnog trenutka ugone, odnosno kada trenutačna sreća prelazi u trajnu stvarnost koja se zove radost.

Daniel Patafta

Četvrta nedjelja došašća

24. prosinca 2023.

ULAZNA PJESMA

Rosite, nebesa, odozgor, i oblaci, daždite Pravednika! Neka se rastvori zemlja da procvjeta Spasiteljem! (Iz 45,8)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, po anđelovu smo navještenju upoznali utjelovljenje Krista, tvoga Sina. Molimo te: ispuni nas svojom milošću i mukom i križem njegovim privedi nas k slavi uskrsnuća. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, svojim si Duhom u krilu blažene Djevice Marije sazdao čovječstvo svoga Sina. Molimo te, tim istim Duhom posveti i darove na našem oltaru. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Evo, Djevica će začeti i roditi sina, i nadjenut će mu se ime Emanuel – S nama Bog! (Iz 7,14)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemoguću Bože, u ovoj smo pričesti primili jamstvo vječnog otkupljenja. Molimo te: s blizinom božićnih blagdana nek raste i naša spremnost da dostojno slavimo otajstvo rođenja tvoga Sina. Po Kristu.

Prvo čitanje 2Sam 7, 1-5.8b-12.14a.16

Kraljevstvo Davidovo trajat će dovijeka pred licem Gospodnjim.

Čitanje Druge knjige o Samuelu

Kad se David kralj nastanio u svojem dvoru, a Gospodin mu pribavio mir od svih njegovih neprijatelja uokolo, reče kralj proroku Natanu: »Pogledaj! Ja, evo, stanujem u dvoru od cedrovine, a kovčeg Božji stoji pod šatorom.« A Natan odgovori kralju: »Idi i čini sve što ti je na srcu jer je Gospodin s tobom.«

Ali još iste noći dođe Natanu ova riječ Gospodnja: »Idi i reci mome sluzi Davidu: Ovo govori Gospodin: 'Zar ti da mi gradiš kuću da u njoj prebivam? Ja sam te uzeo s pašnjaka, od ovaca i koza, da budeš knez nad narodom mojim Izraelom. Bio sam s tobom kuda si god išao, iskorijenio sam sve tvoje neprijatelje pred tobom. Ja ću ti pribaviti veliko ime, kao što je ime velikanâ na zemlji. Ja ću odrediti mjesto narodu svojem Izraelu, posadit ću ga da na njemu prebiva i da više ne strahuje, niti da ga zlikovci muče kao prije, onda kad sam odredio suce nad svojim izraelskim narodom. Ja ću mu pribaviti mir od svih njegovih neprijatelja. Gospodin će te učiniti velikim. Gospodin će ti podići dom. I kad se ispune tvoji dani i ti počineš kod svojih otaca, podići ću tvoga potomka nakon tebe, koji će se roditi od tvoga tijela, i utvrdit ću njegovo kraljevstvo. Ja ću njemu biti otac, a on će meni biti sin. Tvoja će kuća i tvoje kraljevstvo trajati dovijeka preda mnom, tvoje će prijestolje čvrsto stajati završavda.'«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 89, 2-5.27 i 29

Pripjev: O ljubavi tvojoj, Gospodine, pjevat ću dovijeka.

O ljubavi Gospodnjoj pjevat ću dovijeka, od pokoljenja do pokoljenja usta će moja obznanjivati tvoju vjernost. Ti reče: »Zavijeke je sazdana ljubav moja!« U nebu utemelji vjernost svoju.

»Savez sklopih s izabranikom svojim, zakleh se Davidu, sluzi svome: tvoje potomstvo održat ću dovijeka, za sva koljena sazdat ću prijestolje tvoje.«

On će me zvati: Oče moj! Bože moj i hridi spasa mojega. Njemu ću sačuvati dovijeka naklonost svoju i savez svoj vjeran.

Drugo čitanje Rim 16, 25-27

Otajstvo drevnim vremenima prešućeno.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Onomu koji vas može učvrstiti – po mojem evanđelju i propovijedanju Isusa Krista, po objavljenju otajstva prešućenog drevnim

Artemisia Gentileschi,
Navještenje, 1630.

vremenima, a sada očitovanog i po proročkim pismima odredbom vječnoga Boga svim narodima obznanjenog za poslušnost, vjeru – jedinomu mudromu, Bogu, po Isusu Kristu: Njemu slava u vijeke! Amen.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Lk 1, 38

Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.

Evanđelje Lk 1, 26-38

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djeвица se zvala Marija. Anđeo uđe k njoj i reče: »Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!« Na tu se riječ ona smete i stade razmišljati kakav bi to bio pozdrav. No anđeo joj reče: »Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga. Evo, začet ćeš i roditi sina inadjenuć ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega. Njemu će Gospodin Bog dati prijestolje Davida, oca njegova, i kraljevat će nad domom Jakovljevim uvijek i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.« Nato će Marija anđelu: »Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?« Anđeo joj odgovori: »Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjeniti. Zato će to čedo i biti sveto, Sin Božji. A evo tvoje rođakinje Elizabete: i ona u starosti svojoj začne sina. I njoj, nerotkinjom prozvanoj, ovo je već šesti mjesec. Ta Bogu ništa nije nemoguće!« Nato Marija reče: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!« I anđeo otiđe od nje.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	339.3 ili 341	Rosite, nebesa odozgor ili
	362	Padaj s neba
Otpjevni psalam:	348	O ljubavi tvojoj, Gospodine
Prinosna:	362.4	Sve na svijetu
Pričesna:	367	Nebeska odozgor rosite
	357	Sa silnim glasom proroci
	365	Evo, ide čas
Završna:	373-374	O rumena zoro jasna ili
	366	Kraj nek bude svakoj zloći
	ŽV 12/2007	Sav svijete

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, dok željno iščekujemo da se Riječ nastani među nama, molimo vječnog Oca da nas njegova ljubav zaogrne i učini nas svojim poniznim službenicima:

1. Noćas će Crkva proslaviti rođenje tvoga Sina. Ujedini je u molitvi i zahvalnosti za ovaj neizmjerni dar tvoje ljubavi, molimo te.
2. Crkvi su potrebni ljudi koji će neumorno navješćati tvoju Riječ. Daj da se mladići i djevojke spremno odazovu tvome pozivu u svećeničkom i redovničkom zvanju, molimo te.
3. Daruješ nam obilje svoje ljubavi kako bismo je i mi dijelili potrebitima. Daj da se ne zatvaramo u svijet svoje ugone, već nesebično dijelimo od primljenih dobara i milosti, molimo te.
4. Okupili smo se oko oltara slaveći sveta otajstva tvoje ljubavi. Blagoslovi naše zajedništvo te nas učini dostojnima Kristove žrtve, molimo te.
5. U nadi u vječni život, naši su pokojni usnuli i došli pred tvoje lice. Uvedi ih u nebeska prostranstva i pridruži svojim svetima, molimo te.

Vječni Oče, zahvaljujemo ti za neizmjernu ljubav koju nam iskazuješ u daru ovzemaljskog života svoga jedinorođenog Sina. Daj da puni zahvalnosti dočekamo njegov dolazak i, poput Djevice Marije, otvorimo svoja srca djelovanju tvoga Duha.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Neka mi bude po tvojoj riječi!

Nakon što se nastanio u svojem dvoru u Jeruzalemu, a Gospodin mu pribavio mir od svih njegovih neprijatelja uokolo kralj David želi i Gospodinu sagraditi kuću u kojoj bi mogao prebivati (usp. *2Sam* 7,1–2). Prorok Natan govori Davidu da čini što mu je na srcu, jer je vidio s kakvim je počastima kralj unio Jahvin Kovčeg u grad, kako je prinio paljenice i pričesnice pred Jahvom, kako je blagoslovio narod imenom Jahve Sabaotha te razdijelio među sav narod »svakome po jedan kruh, komad mesa i kolač od suhoga grožđa« (usp. *2Sam* 6,16–19). No iste te noći Natanu u viđenju dolazi riječ Gospodnja. Gospodin želi da Natan ponajprije podsjeti Davida na to što je učinio za njega od kada ga je uzeo s pašnjaka, od ovaca i koza, te postavio za kneza, iskorijenivši sve njegove neprijatelje pred njim, a onda da mu prenese i njegova obećanja: odrediti mjesto svom narodu Izraelu, posaditi ga da na njemu prebiva i više ne strahuje te pribaviti mu mir od svih njegovih neprijatelja. Obećanja se tiču Davida i osobno: Gospodin će ga učiniti velikim i pribaviti mu ime, a nadasve podići će mu potomka kojemu će biti otac, a on njemu sin te će Davidova kuća i njegovo kraljevstvo trajati dovijeka, a prijestolje njegovo čvrsto stajati završavajući.

Psalmist prepoznaje da se ta velika obećanja temelje na Božjoj vječnoj ljubavi i njegovom savezu (usp. *Ps* 89,2–3), a ne na postignućima ili zaslugama Davida i njegovih potomaka. Način na koji će Gospodin ostvariti to svoje obećanje ostaje otajstvo – kao što piše apostol Pavao – »prešućeno drevnim vremenima« (*Rim* 16,25). No sada je to otajstvo, koje je bilo obavijeno šutnjom, konačno očitovano i odredbom vječnoga Boga obznanjeno i nama riječima Svetoga pisma koje naviještaju Isusa Krista, a mi smo pozvani da ga slušamo i pokoravamo

se u »poslušnosti vjere« (*Rim* 16,26), nasljeđujući primjer Marije koji nam donosi današnje evanđelje.

Ove godine četvrta nedjelja Došašća neposredno prethodi Božiću: to što je naviješteno u čitanjima ove nedjelje odmah se i ostvaruje. Svjetlo rođenja Isusa, Sina Božjega, koje anđeo Gabrijel naviješta djevici Mariji u Nazaretu već razbija tamu Betlehemske noći ove posljednje nedjelje Došašća: Riječ postaje tijelom i nastanjuje se među nama (usp. *Iv* 1,14), dolazi k svojim kao život i istinsko svjetlo koje prosvjetljuje svakog čovjeka i onima koji je primaju daje moć da postanu djeca Božja (usp. *Iv* 1,9.12).

Današnje evanđelje prenosi nas devet mjeseci unatrag, u Nazaret, k djevici po imenu Marija zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova (*Lk* 1,26–27), potomku toga Davida kome je Gospodin po proroku Natanu obećao podići potomka koji će se roditi od njegova tijela (*2Sam* 7,12). Anđeoski pozdrav »Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom« (*Lk* 1,28) zatiče Mariju iznenada. Smetena riječju anđela ona ne odgovara odmah, nego »razmišlja kakav bi to pozdrav bio«. Anđeo prekida njezinu šutnju pozivom da se ne boji se jer je našla milost u Boga te joj iznosi Božji naum: ispuniti po njoj svoje obećanje Davidu, a Marija pitajući »kako će to biti?« želi ustvari razjasniti na koji će način ona postati ispunjenje toga Božjeg obećanja. Nakon što joj je anđeo otkrio da će Duh Sveti sići na nju i da će je sila Svevišnjega osjeniti te joj je pružio znak Božjeg djelovanja u Elizabeti koja je u svojoj starosti začela sina, Marija potvrđuje svoju spremnost staviti se na raspolaganje Gospodinu: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!« (*Lk* 1,38). Božje se obećanje, dakle, može početi ostvarivati!

Mi danas, možda i više nego što mislimo, podsjećamo na Davida, koji je tek nakon što se nastanio u svojem dvoru i zaživio u miru i blagostanju pomislio i na Boga koji »stoji pod šatorom« (2Sam 7,2). David nije nezahvalan i svjestan je svega što je Bog učinio za njega, no misli da bi bilo dobro pronaći za Boga neko »stabilnije« i »sigurnije« mjesto gradeći mu hram. Kao da osjeća grižnju savjesti što je posvetio više pažnje sebi i svojim ciljevima te odgurnao Boga u drugi plan, a sada se želi na neki način otkupiti gradeći mu »veliku i veličanstvenu kuću« u kojoj bi Bog mogao prebivati zauvijek (usp. 2Ljet 2,8; 1Kr 8,13). Tako bismo i mi željeli uz svoj dom osigurati mjesto i Bogu, u našem selu ili gradu, sagraditi mu kuću u kojoj bi on boravio, a mi se mogli uteći njegovom milosrđu, pomoliti mu se i dobiti od njega oprost i blagoslov s neba. No, Bog se ne da kupiti, niti zatvoriti u zidove ljudskih rukotvorina. Bog ne očekuje i ne želi od Davida »nagradu« ili »milostinju« za sva dobročinstva što je učinio za njega. On sâm želi podići dom Davidu i utvrditi njegovo kraljevstvo, želi postati dio njegove povijesti i njegovog »doma«, njegova »obitelj«, kako bi i David i njegovo potomstvo postali njegova »obitelj« i baštinici njegova kraljevstva.

Božje obećanje Davidu počinje se ostvarivati u anđeoskom pozdravu Mariji i njezinom »da« Bogu. Ona pažljivo sluša, promišlja, pita i na kraju odgovara izražavajući svoju spremnost postati majka Sina Božjega. Marija nije površna ni brzopleta, niti samo djelomično prihvaća Božju propoziciju. Ona je svjesna toga da je samo »nezatna službenica« Gospodnja (usp. Lk 1,48), no zna da će je odsad zvati blaženom svi naraštaji jer »velika mi djela učini Sve-silni!« (Lk 1,49). I već danas, u toj svetoj božićnoj noći, držat će na svojim rukama Sina Svevišnjega i spasitelja svijeta kojega je ona rodila. Bog je ispunio svoje obećanje i nastanio se zauvijek među ljudima, no ne u rukotvorinama ljudskih ruku nego postaviši

El Greco, *Navještenje*, 1597.–1600.

čovjek kao i mi, u svemu nama sličan osim u grijehu.

Bog želi biti s nama! Zato nam i dolazi u Marijinoj poslušnosti vjere i skromnosti Betlehemske štalice. Ne moramo ništa posjedovati kako bi nas posjetio i nastanio se u nama. Dovoljno je samo da mu otvorimo svoja srca i primimo ga u svoj dom, da povjerujemo da Bogu ništa nije nemoguće (Lk 1,37) i dopustimo da nama bude po njegovoj riječi (Lk 1,38).

Taras Barščevski

Čuj, jasni glas odjekuje

(za tri jednaka glasa)

obrađa:
fra Zvonimir Pavičić

1. Čuj, ja - sni glas o - dje - ku - je, u ta - mi nas o - po - mi - nje;
3. To Bog nam ša - lje Ja - ganj - ca, da bri - še na - še du - go - ve;
5. Go - spod-stvo, sla - va, hva - la, čast sa O - cem Si - nu vi - šnje - mu

1. o - da sna sad se trg - ni - te, s ne - be - sa I - sus do - la - zi.
3. svi sku - pa sad sa su - za - ma za o - pro - šte - nje mo - li - mo!
5. i s nji - ma Du - hu Sve - to - mu nek bu - de u sve vije - ko - ve.

lagano

2. Nek duh se di - že klo - nu - li, nek pra - ha vi - še ne gr - li,
4. Kad iz - no - vi - ce do - đe on i stra - hom zem - lju na - pu - ni,
6. Go - spod-stvo, sla - va, hva - la, čast sa O - cem Si - nu vi - šnje - mu

2. u vi - su no - va zvije - zda sja, od ra - na da nas o - zdrav - lja.
4. nek ne kaz - ni nas gre - šni - ke, nek po - mi - lu - je bla - go nas.
6. i s nji - ma Du - hu Sve - to - mu nek bu - de u sve vije - ko - ve.

A - men.

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji